

SEZNAM PŘÍLOH

1. Rozhovor s Jiřím Macháčkem
2. Rozhovor s Janem Faberem
3. Rozhovor s Martou Pató
4. Rozhovor s Michaelem Alexou
5. Seznam knih vydaných v nakladatelství Protimluv (k 31. 5. 2019)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1.

Rozhovor s Jiřím Macháčkem¹

Rozhovor s šéfredaktorem revue a nakladatelství Protimluv jsme začali vést již na oslavách sedmnáctého výročí založení Protimluru v Ostravě v únoru 2019. Jiří Macháček byl natolik zaměstnán a ponořen do uvádění celého večírku, že jsme byli nuceni pokračovat až o několik měsíců později v pražské kavárně Božská lahvice, kde jsme se společně setkali na čtení maďarského básníka Gábora Gyukicse.

Tadeáš Dohňanský:

Začneme neobvykle. Když jsem před lety zjistil, že existuje Protimluv a že jeho šéfem je Jiří Macháček, napadlo mě: Hm, a v televizi se mi nezdá, že by zrovna tohohle herce čtení nějak bralo. Samozřejmě vyšlo brzy najevo, že ostravský Jirka Macháček je docela jiný. Šéfredaktorem revue Protimluv je už 17 let, nakladatelství vede o pouhé 4 roky méně. Přesto se zeptám: bere tě po tolika vydaných knihách a zredigovaných stranách stále čtení? A co vlastně rád čteš?

Jiří Macháček:

Ale ano, i když si od čtení někdy rád odpočinu hraním na housle v kapele... Mám v oblibě básnické texty současných českých a světových autorů, které koneckonců i rád vydávám, ale nebráním se ani české a světové próze. Mohu-li být konkrétnější, tak v této chvíli žiji pročitáním básnických knih s Ostravou spjatých autorů, protože se ve mně zrodil jeden nakladatelský nápad, který bych rád v příštím roce uskutečnil. Nemohu zatím nic upřesnit, autory však zmínit lze: Petr Motýl, Petr Hruška, Jakub Chrobák, Marek Pražák, Jan Vrak, Irena Šťastná, Stanislav Kolář, Martin Skýpala, Monika Kubicová, Jan Nemček a Vladimír Jaromír Horák. S prózou to mám složitější, protože se rád nořím do rozsáhlých tlustých románů, jeden z mých posledních skvělých zážitků vyvolaných žel úmrtím autora je *Příběh o lásce a tmě* Amose Oze, hodně temné, ale lidsky jedinečné a upřímné vyznání Amosovy lásky k předkům. Rozečteny a odloženy mám *Knihy Jakubovy* Olgy Tokarczukové,

¹ Rozhovor vyšel v pozměněné (krácené) podobě v online literárním časopisu *iLiteratura.cz* – srov. DOHŇANSKÝ, Tadeáš a Jiří MACHÁČEK. Je to všechno Protimluv! *iLiteratura.cz*. 31. 5. 2019. ISSN 1214-309X. Dostupné na WWW: www.iliteratura.cz/Clanek/41677/machacek-jiri.

listuju teď taky Ewou Lipskou, přečetl jsem si dvě novely slovenského prozaika Bally *Ve jménu otce* a *Velkou lásku*, tu doporučuji, i když je to kniha od konkurence. (úsměv)

TD:

Jak se zrodila počáteční idea založit Protimluv a jak vzpomínáš po 17 letech jeho existence na úplné začátky?

JM:

Chtěli jsme dát prostor jisté rozdílnosti, jak už jsem kdesi prohlásil, „všehochuti z umění vůbec“. Proto také v redakčním okruhu časopisu byli vedle ostravských literátů (Ivan Motýl, Jan Balabán, Petr Hruška aj.) rovněž výtvarníci (např. Jiří Surůvka) i publicisté (Martin Jiroušek, Martin Strakoš). To vše do dvou, tří let skončilo, kýžený efekt a vlna „obrovského“ zájmu veřejnosti o reflexi kultury a literatury psaným slovem nenastala. Ale nevzdali jsme se, někteří z nás, jmenovitě Oskar Mainx, Miroslav H. Procházka, Martin Strakoš a já, jsme navzdory tehdejším podmínkám posouvali dění kolem časopisu dál. Později se přidal překladatel z polštiny Jan Faber, jedna z nejvydatnějších posil redakce. Nemám samozřejmě úplnou jistotu, jestli se nám to či ono skutečně povedlo, ale viděl bych několik důležitých věcí: spolupráce s polskými básníky ze skupiny Na Divoko, ale i dalšími polskými literáty jako Jacek Podsiadło, Darek Foks, Jerzy Franczak, Janusz Rudnicki, jejichž texty jsme začali publikovat nejen časopisecky. Knižní edici jsme rozjeli koncem roku 2006 a od roku 2007 pořádáme festival ProtimluvFest.

TD:

„Protimluv“ je tedy název literárního časopisu, název nakladatelství, název festivalu...

JM:

Jak jsem naznačil, první byl literární časopis a je pořád jakýmsi středobodem našeho zájmu, i když jeho komerční „efekt“ je oproti festivalu či nakladatelství zcela minimální a lidé v poslední době spíš znají naše vydané knihy nebo právě festival.

TD:

Kdy a proč se tento název zjevil?

JM:

Název vznikl v hospodě U Mnicha v Opavě, v původním sídelním městě Slezska a severu Moravy. Byli u toho Vít Slíva, Ivan Motýl a fotograf Martin Popelář. Právě Martin

po všech možných návrzích vyřkl památnou větu, že „to je všechno protimluv“. První vydání časopisu, a zároveň i den, kdy vyšel Protimluv z tiskárny, připadlo na 22. 2. 2002.

TD:

Jak jste oslavili 17. narozeniny?

JM:

Se skvělými básníky Jakubem Chrobákem, Marií Šťastnou, Pavlem Kotrlou a Zdeňkem Volfem. Co víc si můžeme přát ve své profesi, než se přátelsky setkat a uslyšet dobré texty, vyměnit si navzájem nové umělecké podněty? (úsměv)

TD:

U příležitosti loňského výročí se v titulku na webu Ostravan.cz² objevilo, že je Protimluv v pubertě. Souhlasíš?

JM:

Do redakce přišly nové mladé posily jako Petr Ligocký, Markéta Kročilová nebo Petr Stach, uvidíme, jestli dění kolem časopisu a nakladatelství posunou dál. Stará garda to nemůže pořád táhnout, někdy je z ní cítit únava, vyprázdňenost, jiné starosti i zájmy... Ale na druhé straně únava je mnohdy chvíle, kdy se člověk nadechuje k dalšímu vzepětí, náprahu. Vydáváme v průměru deset knih ročně, čtyři čísla časopisu a pořádáme zmíněnou přehlídku ProtimluvFest, pravidelně jednou za měsíc se koná akce Literární čtvrtek, což pro malou organizaci bez stálých zaměstnanců určitě stačí.

TD:

Vydáváte primárně knihy od autorů pocházejících ze zemí tzv. Visegrádské čtyřky. Byl to původní záměr?

JM:

Když si uvědomím, že jako první náš titul vyšla antologie *Mrtvé body* polské básnické skupiny Na Divoko a teprve potom přišly na řadu básnické sbírky a prózy českých autorů, tak mohu prohlásit, že ano. Od té doby pravidelně každý rok vydáváme po jednom titulu z polské literatury, výjimečně po dvou, a tento „základ“ tvořený také knihami českých básníků

² MOTTÝL, Ivan. Protimluv je v pubertě. Šéfredaktor Jiří Macháček oslavil šestnáctiny časopisu říznou šestnáctkou. In: *Ostravan.cz*. 27. 2. 2018 [cit. 1. 5. 2019] Dostupné na WWW: <http://www.ostravan.cz/46550/protimluv-je-v-puberte-sefredaktor-jiri-machacek-oslavil-sestnactiny-casopisu-riznou-sestnactkou/>

a prozaiků ještě doplňují nepravidelně vydávané tituly z Maďarska, Slovenska nebo Slovinska.

TD:

Nalézáš v příbězích „vašich“ knih něco, co osobně považuješ za rys „středoevropské literatury“?

JM:

Zvláštní prolínání podobných historických událostí, ztráty samostatnosti v politice, v myšlení, vidím i krizi identity a pokus o novou, obnovenou samostatnost – nejen v myšlení – nepodléhající slepě ostatním vlivům a hledání identity nové. Ale zároveň nacházím jakousi až křečovitou snahu někoho či něco dosáhnout, ať v poezii, či próze, a na druhé straně totální rezignaci, odmítání základních morálních hodnot a vůbec všeho. Středoevropská literatura byla vždy tavicí kotél myšlení (dříve i jazyků), kde se svářely vlivy východní i západní. V tom je jedinečná.

TD:

V edičním plánu Protimluvu nefigurují autoři z Rakouska či Německa. Nezapadli by do něj?

JM:

Určitě by zapadli a přímo tam patří. V současnosti na podobnou nakladatelskou „akvizici“ nemáme dostatek vlastních sil, ale před měsícem jsme zásluhou básníků Jonáše Hájka, Alexandra Gumze, Thomase Wohlfahrta a za podpory německého institutu Haus für Poesie, jmenovitě Juliane Otto, společně s nakladatelstvím Wunderhorn z Heidelbergu vydali antologii německých a českých básníků nazvanou *VERSschmuggel/Překladiště*, kde se představuje hned šest českých a šest německých autorů. V neposlední řadě se na vzniku knihy podepsala také naše redakční kolegyně Lucie Mechová.

TD:

Jak jste oněch dvanáct básníků vybírali? Spojovalo je snad něco?

JM:

Jonáš Hájek spolu s Gumzem a Wohlfahrtem z Německa vybíral básnické dvojice podle blízkosti poetik tvůrců. Myslím, že se jim to výtečně podařilo, a vznikla tak v česko-německém prostoru jedinečná publikace. Abych byl konkrétnější, například básník Pavel Novotný, který je zároveň germanista, tlumočil do češtiny texty Léonce W. Lupetteho,

argentinsko-německého experimentálního básníka. Mohu říct, že jako experimentem ovlivnění tvůrci si oba „sedlí“ víc než dobře, jejich večer na ostravském ProtimlufFestu v loňském roce byl toho krásnou ukázkou. Totéž by se dalo napsat o Birgit Kreipe a Boženě Správcové. Díky přátelské blízkosti, která se vytvořila při vzniku jednotlivých básnických tlumočení, je publikace o to lepší.

TD:

Ve vaší péči jsou také autoři slovinští či bosensští. Co si myslíš o balkánských literaturách? Mají šanci zakotvit v onom „visegrádkém“ středoevropském regionu?

JM:

Bosenský autor Adin Ljuca, jemuž jsme vydali soubor povídek *Jeden bílý den* a letos mu připravujeme k vydání básnickou sbírku *Stalaktit*, žije v Praze po mnoho let a v povídce *Proces* vzpomíná na svého dědečka, jenž sloužil u pošty, kterou v Bosně zavedla před první světovou válkou ještě rakouská monarchie. To je jedna z mnohých historických zakotveností Balkánu tady ve „visegrádkém“ prostoru, která může oslovit i českého čtenáře. Nedávnou zkušeností nacionálního běsnění na vlastní kůži nám tyto literatury dále mohou připomínat, jak je jakákoli nacionální rétorika a ideologie nebezpečná. Z toho důvodu je četba balkánských autorů důležitá. Jak se mohlo stát, že lidé, kteří spolu vycházeli dobře sousedsky, najednou vzali do rukou zbraně a navzájem se začali střílet a vyvražďovat? Ale abych nebyl jen u vážných věcí. Po mnohaletých zajížděnkách do Slovinska, třeba na literární festival *Review within review* ve Škocjanu, kde jsem potkal řadu balkánských autorů, jsem si vypěstoval k této zemi a jejím lidem velmi srdečný vztah. Nakladatelsky jsme v Protimlufu vydali básnické knihy Josipa Ostiho, Mety Kušar a Primože Reparara, jejichž překlady pro nás udělali Lenka Kuhar Daňhelová a Aleš Kozár. Letos tuto naši koncepci podpoříme vydáním první slovinské prozaické knihy *Nokturno za Prímoři* dnes již klasika slovinské literatury Alojze Rebuly (překládá opět Aleš Kozár).

TD:

Vrátím-li se naposled k otázce „středoevropskosti“, myslíš si, že literatura V4 má sama o sobě svá vlastní specifika? Nebo je nutné ji chápat pouze v rámci širšího kontextu spolu s Rakouskem, Německem, Balkánem? Samozřejmě nechci rozvést sáhodlouhou debatu na téma hranic střední Evropy...

JM:

Když člověk vidí, že politická nestabilita v kterékoli zemi V4 se ihned odrazí

i v dalších zemích V4, tak si myslím, že specifika tu jsou. Tím zásadním asi bude křehkost demokratických principů, již podléhají i jednotlivé literatury V4, a dále s tím spojená věrnost sobě samým, kontinuita. Je s podivem, jak se někteří autoři začínají přiklánět k té či oné politické doktríně, jak je pojednou politická příslušnost zásadní, jak v Maďarsku a Polsku začíná rozhodovat, jestli píšeš, nebo nepíšeš proti Orbánovi či Kaczyńskému, a literáti spolu s vydavateli dostávají strach, jestli jim ještě budou vycházet knihy, jestli dostanou granty na knihy, na čtení... Ovšem nemluvím v této souvislosti o komerci, té se bude dařit asi pořád. Češi a Slováci zatím polarizaci v kultuře vzdorují, zatím jde vše postaru, doufám, že změna nenastane, ale snahy o cosi podobného, co se děje v Polsku a Maďarsku, určitě vidím i u nás a na Slovensku. Je jasné, že ledy se hnuly, a jsem zvědav, kam to povede, kteří autoři i vydavatelé obrátí názor a kteří zůstanou věrni sami sobě, tomu, co dělali doposud.

TD:

Hodně se zaměřujete na poezii. Vyplatí se dnes vydávat básně?

JM:

Nakladatelsky v dnešní době vůbec, samozřejmě. Ale kdyby k této nádherné a naprosto jedinečné lidské aktivitě přistupovali všichni nakladatelé jen ze zjištěných důvodů, tak nevyjde nikdy žádná básnická sbírka. Vydávat básně se vyplácí kvůli jiným věcem. Poezie přináší, pokud ji nepíší zrovna grafomani, zážitek ze setkání s dobrým slovem, básnickými obrazy, které jsou nenapodobitelné žádným jiným uměním, to jsou věci nevyčíslitelné, nezpeněžitelné... K vydávání poezie se cítím zavázán, snad i proto, že sám také píši básně.

TD:

Pavel Mervart v rozhovoru³ s Veronikou Trestrovou řekl, že poezie není určena úzkému okruhu čtenářů, stejně ji ale úzký okruh čte. Přesto se v Česku ročně vydá tolik sbírek, že je těžko spočítáme. A nemluvím jen o sbírkách zaběhnutých autorů či mistrů, myslím především debutanty nebo méně známé autory. Co myslíš, kdo si je koupí?

JM:

Jistě, sbírky si koupí přátelé básníků, jejich známí a od tohoto počtu se především odvíjí i náklad. Nakladatel by si měl po zralé úvaze s autorem stanovit přibližný počet

³ MERVART, Pavel a Veronika TRESTROVÁ. Vydávat poezii je pro mě čest, říká nakladatel Pavel Mervart. In: *Novinky.cz*. 11. 5. 2011 [cit. 24. 7. 2019] Dostupné na WWW: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/232821-vydavat-poezii-je-pro-me-cest-rika-nakladatel-pavel-mervart.html>

zájemců o knihu. A kdyby se spletl v onom počtu a situaci podhodnotil, je tu jedna velká výhoda: vždy se dá udělat další dotisk. Ale necítím se práv zodpovědět tuto otázku. Nejsem a ani nechci být marketingový stratég. Když si sbírku autora koupí jeho rodina i přátelé a když po ní sáhne dokonce i někdo neznámý na základě doporučení, nebo že ho osloví nějaká báseň, to stačí... Co mě víc trápí, je jeden zásadní velký handicap: osobně neznám ani jednoho knihkupce, který by četl a doporučoval poezii. Mám strach, že tito lidé se odcizili dobré literatuře a hlavně básnickému slovu. Poezii dávají prostor v rohu knihkupectví, ale vůbec ji nečtou, neví, jak o ní mluvit, jak ji doporučit zájemcům „v krámě“. Poezie se jim v podstatě ztratila z horizontu v přemíře honby za ziskem, prodejem. Navíc jim zisk ani nepřináší, tak co s ní, že? V Ostravě v 90. letech vzniklo jedinečné knihkupectví Na Hradbách zaměřené na to nejlepší z překladů světové literatury, z české prózy i poezie. Vydrželo pár let, nakonec zaniklo a knihkupec se radši stal kavárníkem...

TD:

Jakou šanci má podle tebe slovenská literatura u českého čtenáře? Vydali jste pohádku *Tuláček a Klára* etablovaného spisovatele Erika Jakuba Grocha a také antologii „klasiků“ druhé poloviny 20. století – „Osamělých běžců“ –, ale zároveň novelu u nás neznámé Ivany Gibové, vše v překladech do češtiny... Vnímáš osobně bariéru mezi češtinou a slovenštinou jako velký problém pro čtenářskou recepci?

JM:

Myslím, že je dobře, že se začala vydávat díla slovenských autorů a ještě k tomu v českých překladech. Slovenské knihy na českých pultech běžně nenajdeš, spíš se potkáš s anglickou, francouzskou nebo španělskou literaturou. Je smutné, že jako sousedé o sobě pomalu nic nevíme a mladí lidé přestávají rozumět slovenštině. Když jsme měli loni v květnu uvedení knihy Ivany Gibové v ostravském klubu Les, autorka četla velmi rychle ukázkou právě z novely *Barbora, buch a katarze*. Bylo znát, že mladé osazenstvo jejímu čtení nerozumí. Až když jim český překlad četla herečka, tak konečně začali vnímat i humor. Ztráta jemnějšího porozumění řeči se nejrychleji projeví asi v tom, když přestanete rozumět vtipu, a to se těm mladším zrovna stalo.

TD:

Maďarská literatura zatím u vás příliš zastoupena není, nebo se pletu?

JM:

Kupodivu Maďarů máme hojněji než Slováků. Jako zásadní tituly bych podtrhl

například román *Devátý* Ference Barnáse, který pro nás přeložila Marta Pató, další překladatel Jiří Zeman přeložil text knihy *Už máš spát* transgenderové autorky Tibor Noé Kiss – řekl bych, že kongeniálně. Velmi zvláštní knihou je však *Naivní rostlina* Harcose Bálinta v překladu Tomáše Vašuta, temnější text jsme dosud snad nevydali. Po třech maďarských a věru neveselých prózách navazujeme na náš první maďarský titul, básnický výbor *V okně spící* Istvána Vöröse. Po letech jsme totiž na letošním Světu knihy uvedli sbírku experimentální poezie Gábora Gyukicse s názvem *Čí je ta tvář a jiné básně* v překladu Roberta Svobody.

TD:

Vydáváte literární časopis a pořádáte literární festival. Jak zapadají do profilu nakladatelství, v čem jsou podle tebe nápomocné?

JM:

Autoři, jejichž texty vydáváme knižně, nebo je publikujeme v časopise, přijedou osobně do Ostravy a můžeme slyšet, jak své texty čtou a jak o nich přemýšlejí, s jakou dikcí, zaujetím. Neméně jsou důležitá další mimofestivalová setkání... Tam se teprve navzájem „objevujeme“ a poznáváme jako lidé.

TD:

Jaké jsou ohlasy na ProtimluvFest?

JM:

Ohlasy na festival jsou rok od roku výraznější a setkávají se rovněž s větším a větším přijetím ze strany publika. Osobní setkání s autorem může představit publiku vedle autora také redaktora a překladatele textu, kteří na příspěvku pro *Protimluv* či textu pro knihu pracovali. I v tom je to podnětné.

TD:

Jaké prostředky či strategie pro veřejné šíření informací o Protimluku (o nakladatelství, časopisu, festivalu) jsou dle tvého názoru nejsilnější?

JM:

Nejsem marketingový mág, takže nevím, které strategie pro veřejné šíření informací o Protimluku jsou nejsilnější. Ale v skrytu věřím tak jaksí postaru, že nejsilnější a nejpravdivější strategie je dělat věci poctivě, nepodbízivě a opravdově, i když vidím, že dnes to už nestačí.

TD:

O Protimluvné sedmnáctce už pár slov padlo. Onoho večera jsi představil autory spjaté určitým způsobem s Valašskem (Zdeněk Volf nebo Pavel Kotrla, šéfredaktor *Textů*). Co můžou říci „regionální“ autoři širšímu publiku, řekněme v rámci celé ČR?

JM:

Mám pocit, že člověk pocházející z Ostravy, v níž se to Valachy jen hemží, viz Kuba Chrobák, nemůže „regionální“ autory pominout. Ale upozorňuji předem, že šlo o autory spjaté s Valašskem jen svým původem, jediný autor, který na Valašsku žije, je Pavel Kotrla. Vydali jsme ještě knihu Jiřího Měsíce, který je spjatý s Valašským Meziříčím, ale nyní žije v Madridu a překládá pro nás v této chvíli poezii kanadského básníka Johna Passe. Na oslavu nakonec nedorazil Martin Skýpala, autor žijící v Praze...

TD:

Takže „regionalismus“ není trvalý, není překážkou?

JM:

Co je to vlastně „regionalismus“? Autor žijící v New Yorku je přeci také „regionální“ svým působením na daném místě. Kořeny můžeš mít kdekoli, podle mě můžeš i žít kdekoli, důležité je, jak se svými „regionálními“ kořeny pracuješ po umělecké stránce, jak se „regionalismem“ necháš prostoupit. V podstatě vnímám dvojí pohled na regionalismus. Ten jeden je povrchní, rádoby folkloristicky předznačený, zasekaný na povrchně přijímaném a viditelném ornamentu (je často blízký klišé). Ale pak je tu hluboký ornamentální podtext, který si člověk nese s sebou, nebo s nímž se pojednou potká v životě, ať je kdekoli a pochází odkudkoli, a který obohacuje člověka po celý život a z něhož také čerpá inspiraci pro svou tvorbu. Morton Feldman byl hudebník, ale inspiroval se vzory orientálních koberců, byl proto „regionalista“?

TD:

Ostrava, potažmo severovýchodní část republiky, hraje v existenci Protimluvu zásadní roli. Co pro tebe znamená ten zbytek? Jak frekventované je vaše působení v jiných částech Česka?

JM:

Literární život v jiných místech republiky je pro nás velmi důležitý a bez něho by vlastně ani nemohl Protimlův fungovat, protože jak časopis, tak i nakladatelství publikuje texty autorů z různých koutů Česka. Působení v nich je samozřejmě sporadické a závisí na

našich schopnostech, možnostech, naše knihy nejčastěji uvádíme v Praze. Otevřenou náruč jsme našli ve fra, za což jsem velmi vděčný Petru Borkovcovi, také jsme našli vstřícnější postoj v Božské lahvi u Jakuba Honců. Ve fra jsem zažil několik nezapomenutelných akcí, třeba čtení Jaroslava Žily nebo Osamělých běžců, nedávno to bylo setkání Vladimíra Mikeše s Jonášem Hájkem.

TD:

Je Ostrava periferií?

JM:

Před lety jsem říkával, že ano a že je to pro ni výhoda, protože na okraji se mohou dělat věci, které by v centru dění kvůli řadě jiných věcí (třeba turismu) nebyly možné. Jako příklad jsem si pro sebe vybral Festival nové hudby, jenž pořádá Petr Kotík. Ačkoli žije v New Yorku, dojíždí a přiváží do Ostravy řadu osobností nové hudby a dělá tady akci na světové úrovni. Žádný festival ale nevytváří celkové tvůrčí prostředí města, to vytvářejí lidé, umělci, kteří ve městě žijí. Slovo a literatura sama ovšem mají jiné zákonitosti než hudba. Literatura je více spjatá s místem, jaksi podstatně vyvěrá z lokálního prostředí, z přátelského pobývání s lidmi. Jiná věc je, že jakožto „lokální přátelská aktivita“ nedostává ve srovnání s výtvarným uměním nebo hudbou odpovídající finance. Sama se stává periferií zájmu o umění. Hudba vlastně jako globální fenomén je oproti literatuře „zavalena“ penězi. Financování literatury je naopak tristní. Ale abych se vrátil k otázce: domnívám se, že být literátem v Ostravě znamená být periferií zájmu na periferii...

TD:

Na oslavách 17. narozenin jsi v komentáři k dílu Marie Šťastné – jistě s trochou nadsázky – tvrdil, že „ty dobré knihy si vždy zabere Host“...

JM:

Přesněji řečeno, že dobré autory z Ostravy si pro sebe zabere Host a že už jsme si zvykli. Což byla samozřejmě nadsázka, i když s ostnem jisté pravdivosti. V Ostravě po zániku Sfingy přestalo existovat nakladatelství, které by se zcela věnovalo pouze vydávání poezie a prózy místních autorů a této bezprecedentní věci se ihned chopila nakladatelství odjinud a pořád se jim to daří, protože, říkám to s těžkým srdcem, ani Protimluv není schopen nabídnout to, co nabízejí oni, tedy zaběhnuté distribuční cesty, kanály, komunikaci a tradici. Je to těžké, smutné, v tom je Ostrava stále znevýhodňována.

TD:

Spolupracujete nějak i se zahraničními literárními časopisy či vydavatelstvími? Vydali jste výbor poezie Franciszka Nastulczyka, který se aktivně podílel na spoluutváření časopisu *Pobocza*, Tibor Noé Kiss zase přispívá do *Jelenkoru*, Erik Groch dokonce založil vlastní nakladatelství *Knižná dielňa Timotej...*

JM:

Spolupráce s jinými literárními časopisy je pro Protimluv předznačena projektem Časopis v časopise, do něhož jsme v roce 2010 vstoupili na výzvu slovenské básničky Stanky Repar a slovinského básníka Primože Repar. Po několik let jsme mohli intenzivně poznávat po osobní i čistě literární stránce autory i redaktory časopisu *Jelenkor*, takže texty našich autorů byly přeloženy do maďarštiny a naopak texty vybraných maďarských autorů pak pro změny vyšly v revue *Protimluv*. Totéž jsme uskutečnili s autory slovinskými, polskými, tudíž vznikla čísla, která byla „časopisecky“ vymezena redakcí časopisů ze Slovenska, Maďarska, Polska a Slovinska. I když jsme do toho svým výběrem textů samozřejmě rovněž vstupovali.

TD:

Na závěr se ještě jednou vrátím k letošním 17. narozeninám Protimluru. Co pro tebe znamenají?

JM:

Každoroční oslavu pořádáme především proto, abychom se potkali, prohodili jako redaktoři, autoři, literáti několik slov mezi sebou a nemuseli být jen v tichosti naší redakce. A musím se přiznat, že máme rádi pivo, které vždy dostaneme pro tuto akci sponzorským darem. (úsměv)

Příloha č. 2

Rozhovor s Janem Faberem

S překladatelem z polštiny Janem Faberem, jehož osobnost se pojí s úplnými začátky Protimluvu, jsme se osobně nikdy nepotkali, shodou okolností se naše cesty nestřetly ani na žádné ostravské literární akci. Rozhovor jsme tedy vedli korespondenčně v říjnu 2019.

Tadeáš Dohňanský:

Vaše překladatelská činnost sahá do úplných počátků Protimluvu. Pamatujete si, jak to všechno vznikalo? Jak byste shrnul nebo popsal vaši dosavadní spolupráci?

Jan Faber:

Všechno to začalo tím, že jsem odjel do Polska psát diplomovou práci o tzv. generaci *bruLionu*, tedy autorech narozených převážně v 60. letech, kteří publikovali na stránkách samizdatového časopisu *bruLion*. Už v Brně jsem se domluvil se slovinskou překladatelkou z češtiny a polštiny Tatjanou Jamnik, která na Masarykově univerzitě učila slovinštinu, a s brněnskou výtvarnicí Alžbětou Hanzlovou, že si v Krakově společně pronajmeme byt. Tatjana Jamnik již v té době (2004 / 2005) znala řadu polských autorů a jednoho dne za ní na návštěvu přijeli básníci ze slezské skupiny *Na Dziko* (Na Divoko) Maciej Melecki a Arkadiusz Kremza. Slovo dalo slovo a domluvili jsme se, že jim přeložím několik básní právě pro *Protimluv*, který je tehdy oslovil s nabídkou spolupráce. Musím podotknout, že až poté, co mě Tatjana Jamnik přesvědčila, že to zvládnou, protože do té doby jsem přeložil pouze několik krátkých textů, které jsem poslal do soutěže Jiřího Levého. Až spolupráce s Protimluvem vedla k mému plnokrevnému překladatelskému debutu. Ach ten opojný pocit, vidět své jméno poprvé vytištěné v časopise... (úsměv)

Protože se spoluprací panovala na obou stranách spokojenost (Protimluv mě už tehdy silně oslovil jak šíří záběru, tak výběrem kvalitních textů a zajímavou grafikou) a protože jsme si myslím s Jiřím Macháčkem sedli i lidsky, je z toho zatím přes dvacet časopiseckých příspěvků (překlady prózy, poezie, rozhovory) a šest knih a myslím a doufám, že naše spolupráce ještě zdaleka není u konce.

TD:

V tiráži revue Protimluv se vaše jméno objevuje v „redakčním okruhu“. Co to přesně znamená? Jak do časopisu přispíváte?

JF:

Překlady polské prózy a poezie, rozhovory, překlady rozhovorů, medailonky autorů, uváděním polských autorů na čteních a festivalech. No a samozřejmě co nejčastější setkávání, které ovšem vzhledem k mému kočovnému stylu života není tak časté, jak bych si přál.

TD:

Považujete svůj vztah k Protimluvu za ryze pracovní, nebo i za přátelský, osobní? Je-li přátelský, dají se vyzdvihnout třeba určité vlastnosti nebo kvality, kterými se Protimlův liší od jiných českých nakladatelství a periodik? Nejde mi o žádnou glorifikaci, ale spíše o postihnutí určité „charakterové“ odlišnosti.

JF:

Kdyby byl ryze pracovní, byl bych už asi na kapačkách na Fifejdách nebo na nuceném výkrmu na venkově. Ale o to primárně nejde. V Protimluvu, přestože je vedený profesionálně (personálním omezením navzdory!), jde zejména o přátelskou až intimně-rodinnou atmosféru. Je to nepokrevní přízeň, když se nechám trochu unést. Ale možná ten příměr není až tak mimo mísu, vždyť většina lidí, kteří jsou s Protimludem spjati, se zná a intenzivně stýká přes dvacet let a neslyšel jsem o tom, že by se za tu dobu někdo zásadně rozhádal či znesvářil, což se běžně stává i v těch nejlepších rodinách.

TD:

Protimlův letos oslavil 17. narozeniny, v pátek 22. 2. proběhla v Domě umění narozeninová oslava. Byl jste slavit? Nebo i někdy v minulosti? A vnímáte nějakou zásadní proměnu Protimluvu během jeho historie?

JF:

Na letošních oslavách jsem nebyl, zejména kvůli tomu, že posledních takřka deset let se pohybuji v trojúhelníku Lucemburk (od r. 2017 Praha) – Ostrava – Lublaň. Nicméně dříve jsem na „oslavách“ pořádané Protimludem (kdysi pouze ProtimlůvFest, narozeniny se slaví až od roku 2012) chodíval pravidelně. Od roku 2005, kdy jsem začal s Protimludem spolupracovat, se toho změnilo hodně. Zejména došlo k rozšíření spektra aktivit – přibýlo nakladatelství, ProtimlůvFest, Protimlůvné ...náctky a Literární čtvrtek... Směřování Protimluvu je však v podstatě stále podobné – přinášet kvalitní obsah z různých oblastí kultury z širšího středoevropského regionu a hlavně poskytovat platformu k setkávání lidí. Myslím si, že dnes již jde, a to nejen v Česku, o zavedenou značku. Když jsem se o Protimluvu zmiňoval třeba kolem roku 2005, znal ho, jak doma, tak v cizině jen málokdo.

Nyní má již své pevné místo v povědomí takřka všech, kdo se alespoň trochu orientují v krajině českých literárních periodik.

TD:

V jednom článku na vás vzpomíná básník Maciej Melecki. Konkrétně píše o setkání v Krakově v roce 2005 a o „jiskře sympatie“, která mezi vámi přskočila.⁴ Co se tehdy stalo a co z toho vzešlo?

JF:

Jak jsem už zmínil, psal jsem v té době v Krakově diplomovou práci o současné polské poezii, takže zadržet příležitost pohovořit si s živými současnými básníky, notabene, když přišli až ke mně do bytu (na návštěvu za spolubydlící), by bylo neodpuštělné. Pohovořili jsme o poezii, životě, objevili společné zájmy a našli společnou řeč, slovo dalo slovo, pak spoustu dalších slov a nakonec jsem celkem hodně těch slov i přeložil do češtiny. S Matějem, který je mým hlavním informátorem o událostech v polském literárním životě, se dodnes pravidelně vídáme a prakticky každý měsíc si telefonicky sdělujeme novinky.

TD:

Pro Protimluv jste přeložil mimo jiné první dvě polské knihy v jejich produkci. Spatřujete v antologii *Mrtvé body* a ve *Svatební pizze* nějaké souvislosti?

JF:

Jedinou souvislostí je pro mě generační blízkost autorů těchto knih. Všichni se aktivně účastnili velice intenzivní a živelné proměny polské literární scény, k níž došlo v 90. letech minulého století. Právě generace bruLionu, které jsem věnoval svou diplomovou práci, přinesla do polské poezie výraznou změnu. Přinesla také poměrně živelná a intenzivní setkávání se mladých autorů, před kterými se najednou otevřely nové a netušené možnosti. A tato generace se opravdu poměrně hodně často a divoce stýkala, cestovala po celém Polsku, navštěvovala všelijaké nové literární festivaly a happeningy. Každý chtěl být „při tom“. A právě tato energie je společná jak autorům skupiny Na Dziko, kteří jsou podepsáni pod básněmi v antologii *Mrtvé body*, tak Darkovi Foksovi. Jinak jde o zcela diametrálně odlišné knihy – poměrně těžké, existenciálně laděné básně na jedné straně a experimentální, absurdně komickou postmoderní prózu na straně druhé. Vlastně je spojuje na tehdejší dobu velice inovativní a poměrně arbitrární zacházení s jazykem, novým jazykem.

⁴ JIROUŠEK, Martin a Maciej MELECKI. V ostravských knajpách jsem zažil různé věci. *Mladá fronta Dnes*. 2017, roč. 17, č. 54, s. 16. ISSN 1210-1168.

TD:

Považujete výběr překladové literatury Protimluru za „reprezentativní“ v rámci současné polské literatury? Nebo v něm spatřujete spíše regionální zaměření?

JF:

Regionální určitě není, ale není ani vysloveně reprezentativní pro celou polskou literaturu. Přestože publikuje autory v Polsku známé, nejedná se o žádný mainstream či o ty nejvýznamnější, potažmo nejúspěšnější polské autory. Každopádně v polských literárních kruzích všeobecně známá jména jako Rafał Wojaczek, Ryszard Krynicki, Adam Zagajewski, Eugeniusz Tkacyszyn-Dycki, či Krzysztof Varga nebo Janusz Rudnicki představují různé polohy současné polské literatury. Samozřejmě je třeba podotknout, že Protimlur se zaměřuje více na polskou poezii, v jejímž vydávání hraje v Česku dlouhodobě prim.

TD:

Jaký je podle vás vztah Protimluru a Ostravy, jakou hraje Ostrava v životě nakladatelství a čtvrtletníku roli?

JF:

Časopis a lidé kolem něj jsou s Ostravou většinou spojeni svou biografií a mají tak k naší černé perle většinou silně intimní vztah, protože, abych použil dva známé slogany: „Když ji miluješ, není co řešit.“, případně „Once you go black, you never want back“. Je to bezpochyby geograficko-historická danost, která se částečně odráží i ve výběru témat a autorů, které Protimlur publikuje. Nezaměřuje se na žádné lehké, módní, laciné třpytivé pozlátko, volí „poezii hald, démanty z hlušiny“. Ale to neznamená, že by byl Protimlur uzavřen v regionální bublině, právě naopak.

TD:

Našel byste rozdíl mezi pojmem „český čtenář“ a „ostravský čtenář“? Případně „pražský“, „moravský“, „brněnský“, „valašský“, „slezský“...?

JF:

Spíš bych rozlišoval náročného a nenáročného čtenáře, čtenáře náruživého, čtenáře vlašného a čtenáře netrpělivého, čtenáře detektivek, čtenáře poezie, čtenáře sci-fi. Myslím, že regionální rozdíly nejsou zásadní, s tou výhradou, že v některých regionech je více lidí s vyšším vzděláním, kteří pravděpodobně čtou více než lidé s menší erudicí. Možná se dá

spíše hovořit o regionálních autorech popisujících konkrétní kraj, kteří pak mají zákonitě své „slezské“, „valašské“, „domažlické“ a jiné čtenáře.

TD:

Odlišuje se výrazně ProtimluvFest od jiných českých literárních festivalů? A pořádají se podobné festivaly i v Polsku?

JF:

Protože jde o festival organizovaný nestátně a neziskově, je určitě méně okázalý a komornější, než jiné české literární festivaly, ale právě díky tomu má své kouzlo a myslím, že ho mají právě proto hodně rádi i autoři. Je takový hlavně díky Jirkovi Macháčkovi, který k festivalu, autorům i publiku stále, i po těch letech, přistupuje s pokorou a poctivostí. V Polsku také existují festivaly s podobnou atmosférou, třeba v Katovicích se stále koná úžasný kulturní festival Ars Kameralis, jehož součástí je i Zbieg Poetycki NaDziko, na kterém např. letos kromě slezských básníků ze skupiny NaDziko vystoupili vedle autorů z jiných koutů Polska také básníci z Maďarska nebo Sýrie.

TD:

Pokud to není příliš abstraktní otázka, pro koho je ProtimluvFest určen?

JF:

Pro invalidní sourozence, havloidní hovada, tiché blázný a vůbec pro lidi s krásnou duší, kteří mají rádi dobrou literaturu a hudbu a dokáží je docenit.

TD:

Jiří Macháček na mou otázku, zda se vyplatí v dnešní době vydávat poezii, odpověděl, že nakladatelsky samozřejmě vůbec, ale pokud bychom k poezii přistupovali jen ze „zjistných důvodů“, nevznikla by ani jedna sbírka básní. Souhlasíte?

JF:

V Česku žije, pokud se nepletu, jediný autor, který žije pouze z psaní poezie. A je to autor skromný, takřka poustevník. A určitě to není proto, že by na poezii na úkor básníků bohatli nakladatelé. Proto s Jiřím naprosto souhlasím. Stejně tak s tím, že poezie je pro literaturu a kulturu vůbec nesmírně důležitá, proto nesmíme hledět na to, zda je uživná, či ne.

TD:

Řekne-li se pojem „středoevropská literatura“, co vás napadne (autoři, díla, pojmy, rysy, cokoli)?

JF:

C. a K. mocnářství, Kertész, Hrabal, Schulz, Tokarczuk, Denemarková, Müllerová, Stasiuk, Andruchowycz, Topol, historie na každém kroku, domov, humor, těžká témata, satira, absurdno, úzkost, sentimentalita, smutek a tisíc dalších věcí.

TD:

Na základě předchozího dotazu (ale i mimo něj): mohl byste říci, v čem je Protimluv „středoevropský“?

JF:

Dává prostor středoevropským autorům a tématům.

TD:

Na závěr něco, co mě zajímá spíše z osobních důvodů, ale jistě to bude přínosné i pro tuto práci... Když Jiří Macháček na svém facebookovém profilu sdílel rozhovor, který jsme spolu vedli po Světě knihy 2019, napsal jste do komentářů následující reakci: *„Protimluv je rozbouřený maják na klidném moři a voňavý stromeček české literární scény!“*. Snad oprávněně z tohoto komentáře cítím velký „protimluv“, osobní přístup a humor. Mohl byste vysvětlit méně poeticky, co je tím míněno?

JF: (úsměv) To znamená, že se Protimluv nebojí riskovat, nesází na ověřené postupy, nehraje na jistotu a zůstává pořád otevřený, čili že z něj není „důstojná instituce“, ve kterou se proměnilo už nejedno původně idealistické vydavatelství. Osobní, ničím konkrétním nepodložený názor.

Příloha č. 3

Rozhovor s Martou Pató

Marta Pató, hungaristka působící na pardubické univerzitě a překladatelka z maďarštiny, ve mně v dobách mého studia na Univerzitě Pardubice probudila zájem o středoevropskou literaturu. V rámci mého působení v literárním časopise *Partonyma* jsme už spolu jednou krátký rozhovor o Protimluvu vedli – bylo to v říjnu 2016. Jeho aktuální podoba vznikala rovněž korespondenčně.

Tadeáš Dohňanský:

Jak bys shrnula nebo popsala tvou dosavadní práci s Protimluvem a její historii?

Marta Pató:

O tomhle časopisu jsem se dozvěděla v létě roku 2006 od Oskara Mainxe. Bydlela jsem tehdy v Szegedu a trochu jsem se pokoušela psát a překládat, především díky redaktorům časopisu *Souvislosti*, Martinu Valáškoví a Petru Borkovcovi, kteří mě k psaní a překládání vytrvale pobízeli. Především překladatelskými pokusy jsem si ale vůbec nebyla jistá a některé texty mi proto zůstaly v šuplíku. Tehdy v létě roku 2006 se Oskar zajímal, jestli náhodou něco z maďarštiny nemám, a pak se znovu ozýval. Ráda jsem mu poskytla povídku Attily Bartise *Bohumil*. To byl myslím začátek naší spolupráce. Spolupracovali jsme pak narázově (a dálkově), několik roků za sebou jsem pro ně překládala texty autorů pozvaných na Protimlufest. Oskar mi pak za odměnu posílal čísla Protimluvu, která se mi od začátku ohromně líbila, především propojením vizuální a textové složky.

TD:

O Protimluvu už jsme spolu hovořili v roce 2016 při příležitosti 10. ročníku Protimlufestu. Tehdy jsi řekla, že vznikl jako generační ostravská skupina a že vše začalo založením časopisu, který se na jedné straně profiluje jako ostravský, ale zároveň je otevřený svému okolí (Polsko, Maďarsko, Slovensko). Jak vidíš Protimlufest dnes, po 17 letech jeho existence?

MP:

Jsem ráda, že ve své otázce píšeš slovo „vidíš“ a docela se sama sobě divím, jak jsem ti mohla říct podrobnosti o založení nebo počátcích Protimluvu, když o tom nic nevím, nikdy jsem nepatřila k redaktorům časopisu. Dlouho jsem od vidění „znala“ skutečně jen Oskara Mainxe, prostřednictvím redakční spolupráce po mailu jsem pak postupně zjistila, že

šéfredaktorem časopisu je Jiří Macháček (s nímž jsme si až do loňska vykali) a na jednom textu jsme spolupracovali s Martinem Skýpalou, podle vidění by mě ale třeba Martin Skýpala vůbec nepoznal. Dojem jisté generační kompaktnosti Protimluru ale mám. K oné dvojí profilaci: myslím, že zakotvení v místě a zároveň otevřenost (vedle zmíněných zemí je tam silně též prvek slovinský, dále balkánský, také běloruská stopa, prostě živý zájem o současné texty v „našem“, řekněme středoevropském regionu, ať už se realizují jakýmkoliv jazykem) je úplně ideální, pro jednotlivce i pro časopis. Určitý posun bych viděla v tom, že se Protimluru daří získávat autory naprosto špičkové, znát je to například na polských autorech. Takový literární večer Adama Zagajewského s Petrem Králem je událost myslím pro celou kulturní Ostravu, nejen pro nějakou generačně či jinak úzce vymezenou skupinku. Zdá se mi, že tohle si uvědomují už i ostravské kulturní instituce – spolupráce nejen se skvělými místy jako je Fiducia, ale také s Domem umění a s ostravskými redakcemi rozhlasového a televizního vysílání je toho myslím dobrým dokladem.

TD:

Považuješ svůj vztah k Protimluru za ryze pracovní, nebo i za přátelský, osobní? Je-li přátelský, dají se vyzdvihnout třeba určité vlastnosti nebo kvality, kterými se Protimlur liší od jiných českých nakladatelství a periodik? Nejde mi o žádnou glorifikaci, ale spíše o postihnutí určité „charakterové“ odlišnosti.

MP:

Musím se přiznat, že i po těch letech zírám, s jakou elegancí dokáže jádro Protimluru pracovat. Můj vztah přerostl v osobní, v tom smyslu, že mám k Protimluru důvěru jak profesionální, tak v obecně lidském slova smyslu. Určitě v tom hraje roli specifičnost Protimluru, totiž kombinace textové, papírové práce s prací zdánlivě pomíjivou happeningovou, s ProtimlurFesty, které jsou šťastnou kombinací přátelského a naprosto profesionálního setkání. Uvedu příklad: když se na ProtimlurFest chystal spisovatel Attila Bartis, Jiří Macháček předem nacvičil s jednou ze svých kapel dvě maďarské písničky, současné šlágry. (Povedlo se mu to tak skvěle, že Bartis při prvních tónech popadl svůj kabát a vyběhnul na vzduch, říkal, že ho to citově tak zasáhlo, že by to neunesl... Takhle věrně to v Ostravě dali dohromady). Ke každému z autorů jsou schopni přistoupit skutečně se zájmem o jeho texty i o něj jako o člověka. Mám vždycky pocit, že si autora užijí již předem, čtenářsky, že si ho dopředu otevřou, že to prostě není jen nějaká odškrtnutá položka na knižním veletrhu – tohle autoři vycítí. Na Ference Barnáse právě tohle udělalo ohromný dojem. Takhle se otevřít a vydat dokáže jen určitý typ lidí. Když už se ptáš, pokusím se zamyslet nad tím, jaký: myslím, že Jiří Macháček je jako redaktor poctivý, myslím nejen

profesionálně při redakci textu, hledání vhodného formátu a třeba taky obálky pro ediční řadu a jednotlivou knížku, ale lidsky, že pro něj literatura v životě znamená mnohem více, než zdroj obživy. Ale hlavně, že si na ni dokáže vyhradit čas, nebo ticho. Tak si to představuju, tak se mi to zdá. Jakkoliv se s ním vídám málo, vždycky ho ráda pozoruju. Působí jako profesionál, přitom podle toho, do čeho se pouští, musí být vlastně trochu... šílenec. Především je ale skvělý a pozorný čtenář, takže výborný redaktor. Lucie Mechová, která Protimluru zajišťuje administrativní zázemí, je také něčím bezvadně švihlá. Já mám k takto postiženým lidem bezmeznou důvěru.

TD:

V roce 2017 jsi pro Protimlur přeložila román Ference Barnáse *Devátý*. Zkusila bys popsat, jak kniha zapadá do celkového „pole“ nakladatelství, zda má obecně nějaké shodné rysy s knihami jiných autorů?

MP:

Určitě sis všimnul, že ediční řada Překladová literatura má zajímavě vymyšlený jednotnicí design obálek. To by ale asi nestačilo... Protimlur se zaměřuje hodně na poezii a *Devátý* je myslím velmi lyrická kniha. Nerada bych, aby to vyznělo, že překopávám obvyklé rozdělení literárních druhů, ale dá se to číst jako sbírka devíti rozsáhlých básní, myslím.

TD:

V čem myslíš, že je *Devátý* „středoevropský“?

MP:

Můžeme to pojmout mechanicky, kniha byla napsána v maďarštině a v Maďarsku, takže patří do středoevropské literatury. O téhle knížce si ale zrovna nemyslím, že by byla zvláště „středoevropská“. Zaujala mě na ní právě univerzalita její výpovědi. Myslím, že může oslovit úplně kdekoliv, kohokoliv na světě. Středoevropská literatura je určitá pomocná kategorie, jako taková má svoje (šířeji i užěji pojaté) vymezení, čtení *Devátého* v rámci těchto vymezení (například jako ilustraci kádárovského režimu) mi osobně ale blízké není, takhle jsem tu knížku vůbec nevnímala.

TD:

Jak ses k tomuto románu dostala? A jak vnímáš recepci maďarských autorů v Česku?

MP:

V Protimluru toho vyšlo z maďarštiny více, na základě setkání na ProtimlurFestu si nakladatelství nechalo přeložit například knihu Bálinta Harcose *Naivní rostlina*. Novela vyšla v překladu Tomáše Vašuta roku 2013. Týž překladatel připravil pro Protimlur také výbor z básní Istvána Vöröse (*V okně spící*, 2008). Také István Vörös byl hostem ProtimlurFestu, je to jeden z nejvýznamnějších současných maďarských básníků. Navíc umí česky a z češtiny soustavně překládá. V důslednosti, s jakou se nakladatelství zajímá o maďarské texty, je Protimlur na české scéně myslím zcela ojedinělý. Pokud prolistuješ časopisecká čísla, minimálně jednou do roka se v Protimluru nějaký maďarský text najde, a to již od počátku vydávání časopisu.

Ke knize *Devátý* jsem se dostala náhodou neboli řízením osudu. Upozornila mě na něj Éva Zádorová, která jej v té době překládala do němčiny. Zajímalo mě, proč si vybrala zrovna tenhle román, takže jsem si knížku opatřila a postupně mě kniha pohltila tak, že jsme se s Jiřím Macháčkem dohodli na překladu. Jsem za to, za ten zážitek z toho textu i z jeho vydání, všem zúčastněným velmi vděčná.

Recepci maďarských autorů v Česku vnímám velmi pokřiveným zrcadlem. Nedokážu být v téhle věci nestranná. Nechci se ale odpovědi vyhnout. Z materiálu, který jsem shromáždila k recepci vybraných autorů systematictěji (Péter Esterházy, o němž jsem psala diplomku, Péter Nádas, jehož českou recepci jsem mapovala pro pracovní setkání v Bratislavském Ústavu pro světovou literaturu Slovenské akademie věd a Sándor Márai, o jehož recepci jsem psala doktorskou práci) můžu snad něco i usoudit. Zdá se mi, že čeští recenzenti mají o maďarské texty zájem, vnímání recenzentů ovšem často ulpívá na potvrzování stereotypů, které jsou v českém prostředí vůči Maďarům, jejich kultuře a tedy i literatuře nastaveny již od devatenáctého století. K nim patří například stereotyp jisté exotičnosti, kterou čtenáři v překladech z maďarštiny hledají, myslím. Se zcela přirozenou čtenářskou recepcí jsem se ale setkala u nás na „venkově“ mezi čtenářkami Magdy Szabóové, například, to je myslím stále nedocenená autorka.

TD:

Jaký je podle tebe vztah Protimluru a Ostravy, jakou hraje Ostrava v životě nakladatelství a čtvrtletníku roli?

MP:

Na tuhle otázku nedokážu odpovědět. Uchýlím se opět k subjektivitě. Pro mě osobně

Protimlův znamená Ostrava. Před „Protimlůvem“ jsem byla v tom městě dvakrát, cestou někam, myslím, že bez prostřednictví Protimlůvu bych o tomhle městě měla jen ty nej povrchnější dojmy, tříbené snad trochu Bezručovými verši. Myslím, že vztah mají jistě emocionálně bohatý. (úsměv)

TD:

Našla bys rozdíl mezi pojmem „český čtenář“ a „ostravský čtenář“? Případně „pražský“, „moravský“, „brněnský“, „valašský“, „slezský“...?

MP:

Jistě, čteme vždycky v interakci s někým, o četbě si potřebujeme promluvit, potřebujeme ji sdílet. Skvělým valašským čtenářem je například Pavel Kotrla. Příkladem skvělé brněnské čtenářky je pro mě Dora Kaprálová, od níž mám několik výborných čtenářských tipů. Ona ale nyní žije v Berlíně, je tedy čtenářkou berlínskou?

TD:

Zažilas počátky ProtimlůvFestu, nebo ses o festival začala zajímat až později?

MP:

Nevím, zda jsem zažila počátek. V srpnu 2008 se mi narodila nejmladší dcera, s čímž souvisí i jistá neohrabanost cestovní. K ProtimlůvFestu dříve vycházela malá antologie z textů pozvaných autorů, v počátečních ročnících jsem vypomáhala s překlady do těchto knížek. Dělala jsem to zpravidla na poslední chvíli, vedle péče o dceru jsem měla rozepsanou disertační práci, nemůžu tedy říct, že by to bylo něco, na co jsem se soustředila a co jsem „zažila“, ty překlady podle toho taky musely vypadat. Tohle jsem z paměti nějak vytěsnila a kdyby ses nezeptal, asi na to časem zapomenou vůbec. Poprvé jsme byli na ProtimlůvFestu s manželem Attilou a také skvělým překladatelem a tlumočnickem Jiřím Zemanem až mnohem později (2014), celkem třikrát, bylo to ovšem pokaždé intenzivní setkání, nezapomenutelný, skvělý zážitek.

TD:

Odlišuje se výrazně ProtimlůvFest od jiných českých literárních festivalů? A pořádají se podobné festivaly i v Maďarsku?

MP:

V Maďarsku mají literární čtení všeho druhu velkou tradici. Když jsem žila v Szegedu, účastnila jsem se jako host, výjimečně i jako moderátorka nebo organizátorka nejruznějších

literárních setkání, ať domácích nebo s účastí hostů ze spřízněných zemí. My jsme tehdy měli základnu v artovém kině Grand Café, které je zároveň živou občanskou základnou. Takovéto „základny“ jsou pro každou obec nezbytnou platformou, kde se tříbí a formují lidé. Bez vzájemného kontaktu, sdílení a diskusí nemůžeme jako občanská společnost existovat. Ptal ses ale na literaturu: každé čtení a každé setkání je jedinečné. ProtimluvFest se mění a srovnávat bych si netroufla. S Protimludem dlouhodobě spolupracuje překladatelka a básnířka Lenka Daňhelová, její básnický festival Stranou, který pořádá v Berouně, je přátelskou atmosférou s ProtimluvFestem možná srovnatelný. Ale ne, není to srovnatelné ani trochu, nedokážu nebo nechci srovnávat.

TD:

Jak Protimluv spolupracuje s maďarským časopisem *Jelenkor*?

MP:

Časopis *Jelenkor* je něco jako býval brněnský *Host*: časopis s dlouholetou tradicí, který nesídlí v hlavním městě, má přitom renomé stabilně kvalitního a prestižního literárního periodika s celostátním dosahem. *Jelenkor* je zároveň literární platformou Pětikostelí a město na vydávání tohoto časopisu také přispívá. Myslím, že v rámci visegrádského projektu „Časopis v časopise“ navázaly tyto dvě redakce spolupráci, která ale neskončila na vzájemné výměně článků. Například překlad novely *Už máš spát* vzniknul na doporučení šéfredaktora *Jelenkoru* Zoltána Ágostona.

TD:

Pro koho je ProtimluvFest určen?

MP:

Na tohle by odpověděl někdo zasvěcenější. Dá se festival pro někoho určit? Já si myslím, že si to dělá Protimluv především sám pro sebe, a že vždycky pak přijde ještě spousta lidí, které to ohromně zajímá.

TD:

Řekne-li se pojem „středoevropská literatura“, co tě napadne (autoři, díla, pojmy, rysy, cokoli)?

MP:

Biedermeier a jeho touha po idyle; *Muž bez vlastností* jako středoevropská varianta moderního románu; středoevropské marginocentrické sídlo se svými specifickými

jazykovými životopisy; malé a velké dějiny – malý a velký člověk v nich; středoevropská groteska. S těmito pojmy se dá pracovat. Stačí?

TD:

Sama vedeš (nebo jsi vedla) na Univerzitě Pardubice kurz středoevropské literatury. Během mého studia se jmenoval „Kulturní fenomén střední Evropy“. Co je tím fenoménem? A je součástí tohoto fenoménu i Protimluv?

MP:

Jevů, kterými se středoevropské texty ukazují svému čtenáři, je řada, záleží na nasvícení, na úhlu pohledu. Tenhle úhel pohledu se jen za posledních třicet let (a což teprve za posledních sto let!) dramaticky proměnil, mluví se spíše tedy o středoevropských diskurzích. Střední Evropa je nicméně prostor, který (jazykově a v literatuře) definujeme a literárně jej dobýváme. S ohledem na množství jazyků, v němž se jeví, a s tím související rozličnou citlivost pro různé nuance, nelze tento prostor dokonale poznat, ba ani jednoznačně vymezit, a to dokonce ani jako literární konstrukt. Přesto se o to pokouším a jsem ráda, že se o tohle dobývání můžu dělit i se svými vnímavými studenty.

TD:

Na základě předchozího dotazu (ale i mimo něj): mohla byste říci, v čem je Protimluv „středoevropský“?

MP:

Protimluv je jedno z mála uskupení v Čechách (vlastně na Moravě a ve Slezsku [úsměv]), které se ve středoevropském literárním prostoru bezpečně zabydluje. Nahmatává ho a poznává ho. Odvážně a jedinečným způsobem.

Příloha č. 4

Rozhovor s Michaelem Alexou

Okolnosti vzniku rozhovoru s překladatelem z polštiny Michaelem Alexou jsou jiné než u předchozích tří článků. S Michaelem se sice osobně neznáme tak dlouho jako s Jiřím nebo Martou, vždy jsme si ale s chutí fundovaně i přátelsky popovídali o slastech a strastech nejen polského literárního dění. Tento rozhovor má rovněž i jinou formální strukturu, než předchozí tři, neb vznikl jen jako dodatek zcela jiného interview, které jsme spolu vedli o polském spisovateli Marku Bieńczykovi. Bohužel nebylo kvůli Michaelově pracovní vytíženosti možné otázky a odpovědi dodatečně rozvádět, přesto jsem toho názoru, že pro účely práce je to relevantní zdroj informací.

Tadeáš Dohňanský:

Jak se ti spolupracuje s Protimluvem?

Michael Alexa:

Má výhody malého nakladatelství, můžou si dovolit vydat určité speciality, které by větší vydavatel vydat nechtěl, ale i nevýhody. Pokud to srovnám se špičkou, tak některý nakladatel platí lépe. Dříve by platilo, že knihy dělají hezčí a po této stránce mají lepší servis, což se v posledních několika letech markantně zlepšilo.

TD:

Myslíš si, že fakt, že Protimluv sídlí v Ostravě, tomu nakladatelství spíš škodí, nebo je to naopak něco, co z něj činí „výjimečný“ podnik?

MA:

V zásadě neškodí. Velký dopad to má v časopise *Protimluv*, který je velmi regionálně zaměřen. Což považuju za výhodu. A rovněž totéž platí pro domácí tvorbu, kterou vydávají: česká próza, česká poezie, ta zejména často pochází z regionu. Jestli to, že Ostrava má blízko k Polsku, a silná tradice tamější polonistiky, zapříčinily zájem o polskou literaturu, to nevím, na druhé straně vydávají i maďarskou literaturu, takže tady ten argument neplatí. Je pravda, že ve svých začátcích nakladatelství, možná i časopis, trpěly určitou provinčností. Když se podíváme na rané knížky, mají třeba polské uvozovky, mají spoustu tiskových chyb, jsou na papíře, který bychom označili spíše za levný než hezký, ale znovu zdůrazňuju, že se to zlepšilo.

TD:

Překládáš a sám píšeš poezii. Pro Protimluv jsi přeložil Tkaczyszyna-Dyckého a Zagajewského. Proč zrovna tyhle dva? Byl to tvůj výběr? Nebo to vzešlo z nakladatelství samotného?

MA:

Ano, navíc jsem připravoval k vydání rukopis Engelkinga v překladu Václava Buriana. Když došlo k té tragédii, že Václav Burian zemřel, byl jsem osloven jako překladatel spřátelený s Protimludem, protože Zagajewski dopadl nad očekávání dobře, dokonce jsem byl v užší nominaci na Cenu Josefa Jungmanna, což považuju za velké plus. Byl jsem osloven, zda bych nepřehlídl ten překlad Engelkinga. Někde to byly klasické neduhy, marginální redaktorské zásady, jinde byla přehlédnutí typu vynechaný verš, řádek, které by se při opětovném čtení vychytaly, ale z pochopitelných důvodů to nebylo možné. A to jsme pak řešili s Engelkingem, který sám je bohemista a fundovaně mohl rozhodnout, zda to tak má nebo nemá být.

TD:

Je podle tebe dobře, že se Protimluv věnuje jen autorům visegrádkým? Nebo by se měl víc otevřít?

MA:

Úzké zaměření je výhoda. Podle mého názoru. Jestli opravdu je to zaměření visegrádké, to si nejsem jistý, protože, pokud vím, kromě několika maďarským knih jsou tam velmi výrazní jen Poláci. To, že české vydavatelství vydává českou literaturu, to není nic neobvyklého. Takže ten koncept Visegrádu spíš začíná.

Zajímavým vykročením z toho dočasného tvaru produkce je poslední zakázka, kterou jsem od Jiřího Macháčka obdržel, a to thriller Jakuba Żulczyka *Oslnění světlem*. To bude určitě vydáno mimo edice, je to žánrově něco jiného, než jejich dosavadní tvorba. Je to vyšší třída tohoto žánru v Polsku. Rozumím tomu nakladatelskému rozhodnutí, je to nesmírně čtivé. Populární téma kokainu je v této detektivce velmi neobvykle zpracováno.

Příloha č. 5.

Seznam knih vydaných v nakladatelství Protimlův (k 31. 5. 2019)

Vysvětlivky: RV = rok vydání

JO = jazyk originálu

CS = český PL = polský SL = slovinšský SK = slovenský BS = bosenský HU = maďarský GB = anglický DE = německý HE = hebrejský

Polská literatura: 15 knih (11x poezie, 4x próza)

Maďarská literatura: 5 knih (2x poezie, 2x próza)

Slovenská literatura: 3 knihy (1x poezie, 2x próza)

AUTOR	NÁZEV	RV	ŽÁNROVÉ ZARÁZENÍ	JO	ANOTACE ⁵
PAWELEC, Dariusz (ed.)	<i>Mrtvé body: Antologie poezie NA DIVOKO</i>	2006	Poezie	PL	Antologie básní polských autorů narozených v Horním Slezsku v 70. letech představuje první nakladatelský počín Protimlůvu. Kniha je editorsky připravená literárním vědcem Dariuszem Pawelcem ze Slezské univerzity v Katovicích, který je rovněž autorem úvodního textu, jenž seznamuje čtenáře s poetikou skupiny Na Divoko. Zajímavostí editorova výběru básní je, že není postaven na pravidle literárněhistorické prezentace, ani nevyplývá z potřeby tvoření hierarchie, přímo se obrací zády k diktátu chronologie. Jednotlivá báseň každého autora je v knize pro sebe samu a představuje tak vedle jiného s použitím formulace Rolanda Bartheseho punctum, detail přitahující pozornost v jednorodém prostoru fotografického snímku.
MAINX, Oskar	<i>Poezie jako mýtus, svědectví a hra</i>	2007	Lit. faktu	CS	Práce mladého ostravského literárního vědce s podtitulem Kapitoly z básnické poetiky Egona Bondyho postihuje v jednotlivých interpretačních kapitolách základní konstanty a proměny básnického díla guru českého undergroundu, přičemž autor studie považuje za největší přínos Bondyho poetiky objev metody totálního realismu. Kniha obsahuje jako studijní materiál tři doposud nepublikované sbírky básníka Egona Bondyha připravené edičně Martinem Machovcem. Jde o Fragmety prvotin (básně z let 1947-48), Churavý výtvar (básně z let 1948-50) a dále Druhá sbírečka (Mí přátelé), texty z února 1975. Publikace obsahuje rovněž fotopřílohu.
ZELINSKÝ, Miroslav	<i>Texty a obrazy (Stopy, které zůstaly)</i>	2007	Lit. faktu	CS	Literární historik a kritik Miroslav Zelinský se své studii Texty a obrazy (Stopy, které zůstaly) pokouší poukázat na to, jak ve dvou zcela odlišných znakových systémech jako výtvarné umění a dějiny národních literatur fungovaly a fungují podobné způsoby technik ovlivňování recipienta. Autor se zaměřil především na výrazové prostředky spjaté s dobou totalitních politických systémů a jejich způsobu ovlivňování literatury a výtvarného umění, což dokládá na mnoha příkladech mj. ostravských figurálních sgrafit porubského cyklu z roku 1956 nebo na vybraných pasážích z dějin slovenských a českých národních literatur z doby totalitarismu. Jeho interpretační východiska vycházejí ze semiotického vidění kultury v synchronním i diachronním rozměru. Součástí knihy je také barevná obrazová příloha.
FOKS, Darek	<i>Svatební pizza</i>	2007	Próza	PL	Soubor krátkých povídek Svatební pizza (Pizza Weselna) představuje první české knižní

⁵ Anotace knih jsou převzaty z profilu jednotlivých publikací uveřejněných na webových stránkách Protimlůvu v záložce „Knihy protimlůvu“ – Dostupné na WWW: <http://protimlův.net/rubrika/knizni-edice/> [cit. 31. 5. 2019]

			(povídky)		uvedení literárního díla polského prozaika a básníka Darka Fokse, který je jednou z nejzajímavějších postav současné polské literární scény. Novela je psána básnický uspořádaným jazykem a její příběhy mohou být čteny v různých rovinách: např. jedna z nejrozsáhlejších povídek Veterináři jejího života může být vnímána nejen jako milostné drama, ale také jako reflexe samotného jazyka a jeho nemožnosti vypovídat o lidském životě. Foksovy básně a povídky byly přeloženy do angličtiny, němčiny, holandského, maďarštiny, češtiny, slovinštiny, slovenštiny, srbochorvatštiny a ukrajinštiny. Ve své zemi bývá považován za největšího postmodernistu.
ŠVANDA, Ivan	<i>Na svahu</i>	2007	Poezie	CS	Básník Ivan Švanda představuje ve své prvotině průřez ze své dosavadní básnické tvorby, vznikající ve skrytu či v ústraní po desítky let. Tento průřez má charakter svěbytného poetického spektra, demonstruje, jaké tvůrčí polohy jsou umělci blízké a jaké mu jsou nejbližší, se kterými se (možná) už rozehrává a které jiné zase (opět možná) ztělesňuje nebo mohou tlumočit ryzi metu jeho básnického snažení, usilování a směřování. Knihu edičně připravil a doslovem opatřil literární kritik Vladimír Novotný.
MOTÝL, Petr	<i>Kam chodí uhlí spát</i>	2008	Poezie	CS	Jádro sbírky Kam chodí uhlí spát tvoří rukopis nazvaný Od harendy k hypermarketu, s nímž autor zvítězil v roce 2006 v soutěži Ostrava – město v pohybu. Básně zařazené do prvního oddílu vznikaly zhruba v polovině 90. let. Oproti původnímu rukopisu doznal podstatných změn především druhý oddíl (rozhlasová hra napsaná v roce 2002 pro ostravskou sekci Českého rozhlasu), jehož dramatickou podobu autor přepracoval do podoby básnických próz.
VÖRÖS, István	<i>V okně spící</i>	2008	Poezie	HU	Soubor V okně spící je reprezentativním výběrem z básní významného maďarského spisovatele Istvána Vöröse. Ve svém celku věrně odráží pestrost básnickovy tvorby, jež sahá od existenciální mrazivé grotesky přes klasická haiku až po rýmovanou pohádku. Překladatel Tomáš Vašut suverénně dodržuje žánrové vymezení i danou jazykovou a stylovou rovinu, bez problémů ovládá štěpný rým (například vyrvaný / nirvány, sytí / vyvrátí ti) i přesný, přirozeně plynoucí rytmus. Nedělají mu potíže ani slovní hříčky (báseň Krátící se týdny), ani porozumění komplikovanému filozofickému kontextu (skladba Heidegger – poštovní úředník). Tímto svým fundovaným a výborně zvládnutým počinem navazuje na vysoký standard české překladatelské školy
RUDNICKI, Janusz	<i>Smrt českého psa</i>	2008	Próza (povídky)	PL	Výbor povídek významného polského prozaika, jehož texty představují to nejlepší z tradice grotesky a absurdního humoru v polské literatuře. Janusz Rudnicki (nar. 1956 w Kędzierzynie-Koźlu) je polský spisovatel a esejista, bydlí v Hamburku. Byl aktivistou hnutí Solidarita, po zavedení výjimečného stavu (1981) byl internován. V roce 1983 emigroval. Studoval slavistiku a germanistiku na hamburské univerzitě. Pracoval v nejménovaném německém nakladatelství, je stálým spolupracovníkem polského literárního měsíčníku, v němž publikuje cyklus Listy z Hamburga (Dopisy z Hamburgu). Za svou poslední knihu Chodźcie, idziemy (Pojďte, jdeme) byl nominován na nejprestižnější polské literární ocenění – cenu Nike za rok 2008. Generačně nezařaditelný.
SKÝPALA, Martin	<i>Ruční práce</i>	2008	Poezie	CS	Martin Skýpala publikoval své básně v řadě periodik (Protimlův, Host, Tvar, Čmelák a svět) a je autorem svépomocí vydané sbírky Alter ego, která shrnuje jeho životní i tvůrčí zkušenost z pobytu v anglickém městě Peterborough. Ruční práce tedy není básnickým debutem. Kdo však od ní očekává poetiku přístupnou či poddajnou, ten asi bude zklamán. Jako „ruční práce“ se označují některé dovednosti jako paličkování, drhání, zkrátka zhotovování rozmanitých krajkových či jiných vzorů. V zásadě v těchto činnostech jde o proces podobající se tkání. Ruční práci tak lze označit kromě oblíbené (auto)erotické činnosti především samotný proces vzniku těchto básní, jejich neustálé převapování, autorskou hru s proplétáním stylů, témat, motivů a vyjadřovacích prostředků. Marín Skypala je v Ostravě žijící básník, původem z Valašského Meziříčí, zkušený a zralý

					autor mladší generace, spolupracovník revue Protimlův.
FRANCSAK, Jerzy	<i>Převlékárna</i>	2009	Próza	PL	Kniha Převlékárna je knihou o hledání identity a zároveň totální literární hrou. Autor neustále převléká slova do různých stylů a žánrů, zkouší si nový literární jazyk a nový přístup k literární skutečnosti. Jeho hluboká znalost polské a světové, zejména francouzské a ruské literatury je prezentována nejen v teoretických studiích Rzecz o nierzeczywistości. Sartre - Gombrowicz - Nabokov (2002) a Poszukiwanie realności. Światopogląd polskiej prozy modernistycznej (2007), ale promítá se také do jeho prózy, v níž můžeme najít množství zřetelných citací i zašifrovaných odkazů na polskou i světovou poezii a prózu.
KRYNICKY, Ryszard	<i>Magnetický bod</i>	2010	Poezie	PL	Reprezentativní výbor jednoho z neoriginálnějších básníků současné polské poezie. V překladu Lenky Daňhelové je představena autorova tvorba, která zahrnuje většinu básnických sbírek psaných v 70. a 80. letech minulého století, kdy se Krynicki angažoval v podzemním hnutí a podílel se na vydávání časopisu Zapis. Vyhraněné názorové, ale i generační postoje R. Krynického obsažené v knize Magnetický bod ozvláštňují rozličná témata, jako je například úloha básnickova slova ve světě, marginalizace váhy slova v totalitní společnosti aj.
SKÝPALA, Martin	<i>Příběhy písmen</i>	2010	Poezie	CS	Příběhy Příběhů písmen Martina Skýpaly (1976) vzešly, jakoby přirozeně, z šedi ostravské periferie plné panelákových domů, v nichž žije většina obyvatel tohoto, jak zmiňuje fotograf Viktor Kolář, jediného amerického města u nás. Čtenář Skýpalovy nové knihy se ocitá v příbězích snadno zaměnitelných písmen, v jakési bezvýhodnosti, rozšiřující se neustále do větší šíře a postihující stále víc a víc náš dnešek. Verše jsou psány úsporným, objektivisticky chladným, téměř technickým jazykem, avšak za tímto suchým popisem lze tušit nesmírné drama, to, že písmena mají pojednou stejnou šanci, že tuto vesměs tragikomedii (písmen?) nelze příliš soudit, jen ji popsat.
ŽILA, Jaroslav	<i>V hrudi pták</i>	2010	Poezie	CS	Sbírka Jaroslava Žily tvořivě navazuje na autorovu specifickou poetiku, jak je čtenáři známa z jeho předchozích děl (Drápy kamenů, Nejstarší žena vsi a Tereza a jiné texty). Tematicky opět čerpá z ukotvenosti v místních a rodových tradicích (zejména v prostředí Moravskoslezských Beskyd) a v osobních reminiscencích na události ze životů rázovitých horalů a předků. Představuje sugestivní mozaiku privátní i krajinné historie zbudovanou zde básnickou pamětí ve veršových mikropříbězích a lyrických reflexích a zkratkách. K pestrosti výrazových prostředků přispívá užívání dialektů a řečových figur charakteristických pro obyvatele beskydských chalup a horských osad. (<i>Koprodukcce s nakladatelstvím HOST</i>)
Kolektiv	<i>Šlechtictví neklid: Karlu Šiktancovi k osmdesátým narozeninám</i>	2010	Lit. faktu	CS	Sborník textů k důležitému jubileu jednoho z nejvýznamnějších českých básníků druhé poloviny 20. století, Karlu Šiktancovi, jehož dílo je výrazným a originálním svědectvím o vysoké úrovni české poezie. Publikace je tvořena originálními příspěvky řady podstatných osobností současné české kultury. Jde o čtyřicetku autorů – spisovatelů, básníků, literárních historiků, teoretiků a kritiků či režisérů a překladatelů, jako jsou např. Josef Škvorecký, Ludvík Vaculík, Pavel Šrut, Miloslav Topinka, Petr Borkovec, Norbert Holub, Martin Stöhr, Oldřich Král, Jiří Brabec, Zdeněk Pešat, Milan Suchomel, Jaromír Slomek, Ladislav Smoljak, Jaroslav Vostrý a další. Součástí knihy jsou také výtvarné příspěvky Adrieny Šimotové, Jana Koblasy, Františka Skály jr., Bohdana Kopeckého či fotografa Petra Kotyka. Kniha byla uspořádána básníkem, literárním historikem a znalcem Šiktancova díla Petrem Hruškou.
JAKUBOWSKA-FIJAŁKOWSKA, Genowefa	<i>Něžný nůž</i>	2011	Poezie	PL	První knižní výbor z tvorby polské básničky v překladu Lenky Daňhelové je sestaven z básní, pocházejících ze tří sbírek, vydaných v Polsku během posledního desetiletí: Pochylenie (Nachýlení, 2002), czuły nóż (Něžný nůž, 2006) a Ostateczny smak truskawek (Konečná chuť jahod, 2009), přičemž název výboru napovídá, že těžiště spočívá právě v textech, vybraných ze stejnojmenné sbírky. Knihu edičně připravil básník a literární vědec

					Petr Hruška, který je zároveň autorem zasvěceného doslovu o tvorbě básnířky, nositelky cen z mnoha polských básnických soutěží, jejíž poezie vyšla v překladech do češtiny již dříve např. v Hostu, ale i jinde.
WILLIAM, Geoff	<i>Far from Gwynedd/Daleko od Gwyneddu</i>	2011	Poezie	GB	Nová sbírka anglického básníka Geoffa Williama žijícího v Ostravě v překladu Martina Skýpaly.
HARCOS, Bálint	<i>Naivní rostlina</i>	2012	Próza	HU	Kniha Naivní rostlina Bálinta Harcose vzbudila po svém vydání v roce 2006 v Maďarsku značný zájem. Mladý muž se rozhodne důsledně rozejít se vším, čemu věří (se svými niternými přesvědčeními a pravdami), i se všemi svými milovanými, k nimž je poután (se svou rodinou a se svou láskou). Svůj plán líčí v monologu připomínajícím vodopád slov. Dívku, která při něm stojí až do samotného konce, hrdina nakonec zavraždí a sám vyběhne do ulic Budapešti. Přesněji řečeno, vyběhne do bývalé budapešťské židovské čtvrti, která byla v roce 1944, dva měsíce před osvobozením města, přeměněna na smrtelné ghetto. Hlasy a jazyky Naivní rostliny sahají od markýze de Sade až k Hitlerovi, jako by si razily svou cestu časem, od osvícenství až po Osvětim. Dějiny však touto novelou procházejí lingvisticky, skrze samotný jazyk, v uspořádaném proudu hlásů a argumentací.
KUBICOVÁ, Monika	<i>Ze života zvracím vzduch</i>	2012	Poezie	CS	Prvotina mladé ostravské autorky (* 1990) obsahující 39 básní seřazených do pěti oddílů – Průletu žalu, Učitelky lovu, Doklepat to All In, Zábradlí do dálek a oddílu A možná hoří. Křehké verše, v nichž „někdy je lepší brečet v dešti“. Miniatury plné metafor a hudebnosti, také ovšem mladického odmítání „světa se špinavou jehlou“. Sběrka, o které napsal básník a publicista Ivan Motýl, že „určitě nezhasne s vypínači ostravských výčepů“. Autorka své texty doposud publikovala na internetových blozích, v časopisech Host, Protimluv aj.
WOJACZEK, Rafał	<i>Který nebyl</i>	2012	Poezie	PL	Do práce na stávajícím reprezentativním knižním výboru z Wojaczkovy poezie, jehož editorem je básník Norbert Holub, se zapojilo celkem třináct překladatelů a překladatelek: mimo již zmíněná jména J. A. Pitínského, N. Holuba a V. Buriana to jsou dále Jan Faber, Soňa Filipová, Viola Fischerová, Janusz Klimsza, Jakub Kostelník, Radek Malý, Soňa Pokorná, Vít Slíva, Bogdan Trojak a Miroslav Zelinský. Kniha obsahuje průřez celou Wojaczkovou básnickou tvorbou, od jeho knižního debutu Sezóna (1969), který měl velký ohlas u čtenářů i kritiky, následující sbírky Jiná pohádka (1970) až po posmrtně vydané, k vydání básníkem samotným připravené knihy Který nebyl (1972) a Nedokončená křížová výprava (1972). Zařazeny byly rovněž básně z konvolutu textů Zbytek krve (1999), obsahující především poezii z pozůstalosti. Součástí výboru je také obrazový doprovod a studie o Wojaczkově tvorbě.
DANHELOVÁ, Lenka	<i>Její bolest</i>	2012	Poezie	CS	Nová sbírka básnířky, prozaičky, také výtvarnice a překladatelky z polštiny, slovinštiny, italštiny a francouzštiny Lenky Daňhelové (* 1973). Autorka žijící v současnosti v Berouně u Prahy, kde pravidelně pořádá mezinárodní literární festival Stranou, reflektuje téma duševní či duchovní bolesti ústící v očištnou katarzi, podobně jako tomu bylo u řeckých tragédií
PATEROVÁ, Natálie	<i>Uvnitř kosti duha</i>	2012	Poezie	CS	Prvotina mladé autorky (* 1991), která uveřejnila své básně v literárních časopisech Welos, Tvar, Psí víno a v revue Protimluv debutovala v roce 2010. Poezii píše od svých dětských let a získala za ni několik ocenění. V současné době studuje prvním rokem bohemistiku na Filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci. Žije v Hlučíně. „Básnířka Natálie Paterová strávila v nemocnicích velký kus dětství i dospívání. Venku si někdo jen tak pro zábavu věští z kávové sedliny, tady osud stanovuje diagnóza. Tenhle má ještě tři dny, další tři měsíce. Pak básnířka v polích za nemocnicí zahlédne srnku, která bezhlavě míří k silnici plné kamionů. Jak také jinak. Tenhle svět má „metastázy v kostech“, tak proč ho dělat hezčí.“ (Ivan Motýl)

RYBICKI, Robert	<i>Dar lůzrů/Dar meneli</i>	2013	Poezie	PL	Česko-polské vydání sbírky slezského básníka Roberta Rybického (* 1976) známého v Čechách a ve Slezsku nejen překlady zveřejněnými ve Tvaru, Psím vínu a Protimlůvu, ale i svým pobytem ve squatu na pražské Cibulce v roce 2013. Anarchista, revolucionář a buřič. Prokletý básník. Jako redaktor působil např. v polském týdeníku Nowy Czas v Londýně. Věnoval se happeningům a organizování uměleckých, a to nejen literárních akcí. Pobývá ve squatech u nás a v Polsku, ale také v Rakousku a Německu. Jeho poezie je plná surrealistické obraznosti, experimentování s jazykem, prolínání významových i zvukových vrstev různých jazyků, střídání češtiny, polštiny, angličtiny a němčiny. Charakterizuje ji nespoutanost a hravost, nepodléhající žádnému předem danému názoru, i když pro básníka samotného je podstatná myšlenka vzdoru a anarchie vůči establishmentu.
NOVOTNÝ, Pavel	<i>Havarijní řád</i>	2013	Poezie	CS	„Pavel Novotný svou důsledností a umanutostí je v české literatuře zjevem ojedinělým. Také pod jednotlivými texty Havarijního řádu zřetelně cítíme odposlechnuté monology nejrůznějších mluvčích, očištěné ovšem Novotným až na dřevě – jakkoli je každá z miniatur založena na konkrétní situaci – někdy banální, někdy naopak i dost bizarní, děj je nekompromisně odsunut zdánlivě mimo zorné pole, protože v hlavní roli je řeč. Teprve skrze ni, skrze způsob, jak je něco řečeno, postupně vyvstává s nebyvalou silou a sugestivností charakter mluvčího v jeho tu roztomilé, tu ubohé a svým způsobem vznešené lidskosti, a konečně také to, co vlastně říká.“
OSTI, Josip	<i>Na kříži lásky</i>	2013	Poezie	SL	Básnická sbírka Na kříži lásky slovinského básníka Josipa Ostiho (* 1945) je otevřenou zpovědí člověka, který krátce po smrti své milované ženy počíná nový vztah s jinou ženou, jež se o tu první – odcházející – do posledního okamžiku s péčí a s láskou starala. Kniha vyvolává ve čtenáři plno otázek, na které nelze jednoznačně odpovědět. Ostiho básnický monolog zůstává na hraně jistých pochyb, ale je tím také uhrančivě podmanivý, ryze básnický. Autorova poezie vyšla v Čechách v překladech již dříve, a to nejen z jeho rodného jazyka.
PECHA, Roman a Petr MOTÝL	<i>Perníková chaloupka</i>	2013	Próza (novela)	CS	Kniha <i>Perníková chaloupka</i> je skutečným příběhem havířovského vaříče pervitinu Romana Pechy (*1963), dnes pekaře, který sepsal básník a prozaik Petr Motýl (*1964). Ve čtivě napsaných záznamech přátelských rozhovorů obou tvůrců sledujete „dějiny“ narkomanie na severu Moravy a ve Slezsku od doby normalizace až po rok 1996, kdy se děj uzavírá rozhodnutím hlavního hrdiny přestat brát drogy. V poutavém a vtahujícím příběhu se mísí tragédie a zoufalství lidí závislých na drogách, ale také všudypřítomný humor prosvětlený Motýlovým vypravěčským mistrovstvím. Jde o novelu plnou řízných a drsných dialogů ozvláštňených regionalismy, především však o dílo přesahující rozměr pouhého dokumentu o narkomanech.
VRCHLABSKÝ, Petr	<i>S pamětí v zádech</i>	2013	Publicistika	CS	Hlavní osu knihy S pamětí v zádech tvoří články, které vycházely v letech 2003–2008 v kulturní revue Protimlův. Podstatným a dnes již charakteristickým prvkem těchto článků je láska k Ostravě, všeobecný přehled, osobní vzpomínky a nadhled, patřičná dávka kritičnosti, která se mísí s přívětivým až laskavým humorem – to vše tvoří jednotlivý, věcný, srozumitelný a čtivý celek. Ve čtyřech kapitolách („Ztracené věci“, „Pod dlažbou je pláž“, „Kilometry vzpomínek“, a „Souvislosti“) se čtenář postupně seznámí kupříkladu s osudem jednoho obrazu, jenž se dnes nachází ve znovu postaveném kostele sv. Kateřiny v Ostravě–Hrabově, nebo s historií ostravských zaniklých hřbitovů. Nechybí zde ani architektonická procházka Ostravou, dále také dostaveníčko s některými místními sochami, putování ostravskými zámky, bufety, vinárnami, nádražími či starými biografy.
BARGIELSKA, Justyna	<i>Píšeš báseň?</i>	2013	Poezie	PL	Výbor textů <i>Píšeš báseň?</i> polské básnířky Justyny Bargielské (*1977) vychází ze všech čtyř jejích dosud publikovaných básnických sbírek a souboru próz <i>Obsoletky</i> (2010). Varšavská autorka je dvojnásobnou laureátkou jednoho z nejvýznamnějších polských literárních ocenění – Literární ceny Gdyně, byla nominovaná na řadu dalších literárních cen

					– Nike, Silesius nebo Paszport Polityki. Její básně vyšly v překladu do češtiny, angličtiny, slovinštiny a bulharštiny; u nás byly publikovány v časopisech A2 (21/2011), Protimlův (1-2/2012) a Souvislosti (1/2012, spolu s rozhovorem <i>Vyhližím každý verš</i>) a <i>Antologii současné polské poezie</i> (2011), ale pro potřeby tohoto výběru prošly dalšími úpravami a redakcí, na nichž se podílela básnířka Kateřina Rudčenkova.
MĚSÍC, Jiří	<i>Píseň zamilovaného misogyny</i>	2014	Poezie	CS	V básnické sbírce <i>Píseň zamilovaného Misogyna</i> Jiřího Měsíce si poezie žádá ke svému slovu rytmus a hudbu. Je intuitivně psána pro potřebu kontaktu s lidským hlasem, s výzvou k okamžitému úspěchu nebo zavržení. Otevírá se v ní svět emocí sdělných a jasných, ještě patrný v renesančním aristokratickém i lidovém projevu. Svou roli tu hraje i básníkův zájem o anglicky psanou literaturu, která je hlavně ve 20. století jižní zpěvností přímo fascinována (cantos).
KUHAR DANHELOVÁ, Lenka	<i>Hořem</i>	2014	Poezie	CS	Čtenář čtvrté básnické knihy Lenky Kuhar Daňhelové se ocitá v situaci člověka stojícího „před jiným prahem“, kde „za dveřmi měří se každému/ podle jeho bolesti...“ V básnickém záznamu vznikajícím během jednoho roku nalezne nejen vzkazy osobní, neustálý dialog s těmi nejbližšími, osobní zpověď či vzpomínky na dávné bolesti ze vzájemných mezilidských vztahů, ale rovněž přírodní reflexivní lyriku plnou impresionistické smyslovosti, vůně, barev a zvuků. Kniha je rozdělena do čtyř oddílů – Věrná, Řád věcí, Černý kout a Struna, v nichž se odráží nejen cyklická proměnlivost přírodních dějů, ale i neustálý návrat některých lidských situací, k nimž patří smutek či bolest ze ztráty toho nejbližšího.
POLÁCH, Roman	<i>Náhlý vítr, který je ti svědkem</i>	2014	Poezie	CS	Básnický debut (edičně připravil Pavel Hruška, fotografie – Terezie Foldynová), v němž se často prosté, všednodenní události, situace a scenérie transformují v obrazné výjevy či paměťové stopy vyzývající k sebereflexím, tichým mším, úzkostem a náhlým důvěrným blízkostem.
NASTULCZYK, Franciszek	<i>Průvodce slepého psa</i>	2014	Poezie	PL	Výbor z poezie polského básníka a překladatele Franciszka Nastulczyka nazvaný <i>Průvodce slepého psa</i> zahrnuje sedm autorových sbírek z posledních dvaceti let. Je v něm představen jako tvůrce, pro něhož je podstatné, že jsou „všechna tajemství světa neporušená, dokonce nedotčená“. Opakování a návraty v čase jsou neúprosné, kladení otázek po porozumění rovněž, i když tu je „vzteky z nemožnosti porozumění a smutek z těch věčných opakování a návratů“.
PETR, Pavel	<i>Ucítíš slanou chuť a potom vůni hermelínu</i>	2014	Poezie / korespondence	CS	Autorský výbor vycházející z grafické úpravy inspirované duchem knihy <i>Zvláštní radost žít</i> Sandro Penny vydané v Klubu přátel poezie v Československém spisovatelci. Výtvarnou podobu podtrhují fotografie hlavně z Itálie (Siena, San Gimignano aj.) nebo Řecka (Korinth, Delfy, Peloponés) samotného básníka Pavla Petra, který do svého druhého výběru zahrnul zejména texty z knih vydaných po sbírce <i>S tebou tmavé louky roztroušených ostrovů</i> (2004), k nimž patří opusy jako <i>Řeckořím</i> (2008), <i>Ve spánku sluncem jsi voněl</i> (2008), <i>Apollónové s černými olivami</i> (2010), <i>Ostrovánek</i> (2012) či deníkové záznamy vydané v knize <i>Z Javoriny</i> (2012). Básně jsou zároveň prokládány úryvky z dopisů blízkých básnických přátel, mj. Jiřího Kuběny, J. A. Pitínského, Josefa Topola a dalších.
KRUPA, Milan	<i>Sebraný spis</i>	2014	Próza	CS	Soubor prozaických textů básníka i výtvarníka Milana Krupy, člena ostravské skupiny Přirození, připravil k vydání jeho přítel a kurátor Vladislav Holec, který do knihy zahrnul autorovy práce publikované v různých literárních časopisech jako <i>Revolver Revue</i> , <i>Protimlův</i> , <i>Obrácená strana měsíce</i> aj. Na podobě knihy se autorský podepsala jejím grafickým ztvárněním, ale také sérií „buddhovských kreseb“ pražská výtvarnice Markéta Vaňková. Věty jako „tajná zlatá čočka na dně ostravských kalů“ nebo „za oknem krvavější mraky“ předznamenávají, že knihu lze charakterizovat také jako básnickou prózu. O autorovi a jeho tvorbě napsali doslov Jiří Surůvka a Iva Málková. Prvních padesát výtisků je

					signováno autorským razítkem.
MOTÝL, Petr	<i>Zlatý potok</i>	2014	Poezie	CS	Autorský výbor básníka Petra Motýla sestavený z rukopisů z let 2009 až 2012 a vydaný u příležitosti autorových 50. narozenin. Básně jsou předznačeny jadrným jazykem, vybroušeným a cizelovaným do čistého, prostého tvaru. Čiší z nich především radost ze samotného psaní. Motýlovy historky z periferie a jejich špelunek vykukují na čtenáře pouze občas a vzdáleně. Spíš tu jde o ztišení, usebrání, zklidnění, „melancholickou procházku“ po krajině vnější, převážně pražské, ale i krajině vnitřní, v níž zpoza ostře prosvětlených situací tu a tam vystoupí světy „schované tmou“ či „příkrovem hlíny“.
VARGA, Krzysztof	<i>Piliny</i>	2014	Próza (román)	PL	Strhující monolog obchodního cestujícího uvězněného ve vlaku stojícím uprostřed polí. Kriticky sžíravá diagnóza a chirurgicky precizní pitva současné polské společnosti, jaká nemá v literatuře našich severních sousedů v posledních deseti letech obdoby. Varga řeže do polského maloměšťáctví, falešné zbožnosti, korporátní kultury a raného kapitalismu, do vztahů mezi rodiči a dětmi, do věčně se zpozdřujících vlaků polských státních drah. Řeže umně a zarputile, řeže do žen i mužů, do sebe i do druhých, řeže s upřímnou nenávistí a s řemeslnou virtuozitou a piliny jen létají...
RADA, Karel	<i>Promiskuitní večírek</i>	2015	Próza (povídky)	CS	Knižní vydání souboru povídek Karla Rady (napsaných v rozmezí let 1985 až 2012) s ilustracemi Petra Pazdery Paynea obsahuje formálně různorodé texty odehrávající se v dobách na sklonku 80. let i po listopadu 1989. Název naznačuje, že tematicky kniha čerpá ze sexu a erotiky, nechybí ani inspirace v rock'n'rollu. Ale jak píše kritik Petr Hrtánek, „namísto orgií jsme svědky spíše hořkých, mollových, nejednou i ironických příběhů o potřebě, hledání i ztracení lásky, o vzájemném protínání i mjení... Autor je však vzdálen lacinému sentimentu a rádoby 'hlubokomyšlnému mudrování'.“ Z původní verze z roku 1991 přešly do té současné tři texty: <i>Jak v tom plavat</i> , <i>Posluchači evangelia</i> a <i>Lámání hole</i> . Dále kromě próz, napsaných přímo pro tento soubor (nebo do něho později zařazených), svazek obsahuje i povídku <i>Připravte se na nehorší</i> , a torzo nevydaného románu <i>O Jedůvce</i> – předposlední kapitolu, přepracovanou do podoby povídky <i>Podzim v Paříži</i> .
Básník Ticho	<i>Play Off</i>	2015	Poezie	CS	Básník Ticho (* 1973), bítník, squater, prokletý básník, vizionář tajemství se ve své druhé básnické knize <i>Play off</i> představuje opět jako jeden „z neoriginálnějších příkladů dnešní 'nemainstreamové', tj. mimo etablované kulturní instituce vznikající literatury“ (Martin Machovec). Sbírkou ozvláštňuje hermeticky složitá struktura textů, hra jazyka a významů, intuitivní, výbušná obraznost, všudypřítomné je autorovo zásadní téma squatterství, které uvedl jako jeden z prvních do české literatury.
ZAGAJEWSKI, Adam	<i>Neviditelné věci</i>	2015	Poezie	PL	Výbor <i>Neviditelné věci</i> (přel. Michael Alexa) přibližuje třetí, současné období tvorby polského básníka Adama Zagajewského, které se datuje přibližně od jeho návratu do vlasti z exilu a z hlediska poetiky se proměňuje jenom mírně. Na intenzitě nabývá motiv paměti. Zagajewski vytváří básnické evokace míst svého dětství, měst, která navštívil, vzpomíná na nejbližší příbuzné, významné umělce i přátele, kteří zemřeli. Týká se to nejen básnických sbírek <i>Návrat</i> (2003), <i>Antény</i> (2005), <i>Neviditelná ruka</i> (2009) a <i>Asymetrie</i> (2014) obsažených v tomto výboru, ale i řady brilantních klasických a memoárových esejí. V češtině vyšly Zagajewského básně v samizdatové antologii <i>Slovo a zed'</i> (1987 a 1988, přel. Daniela Lehárová) a v samostatném výboru <i>Vítr ve větvích</i> (2004, přel. Daniela Lehárová, průvodní esej Petr Borkovec). Adam Zagajewski získal mnoho literárních ocenění, mezi ty nejvýznamnější patří Cena Neustadt (2004), European Poetry Prize (2010) či Cena Heinricha Manna (2015).
JIROUŠEK, Martin	<i>Černý bod: Horor v českých zemích</i>	2015	Lit. faktu	CS	Černý bod přináší upíry, magii a satanismus, krvavé romány, sešity, unikátní povídkové sbírky. Knihu jako objekt a inspiraci. Typické scény, klíčové autory, základní témata. Konfrontaci s filmovým i výtvarným uměním. To nejlepší z dějin českého hororu od počátku 19. století z Prahy (Malé Strany, Karlína), Moravy, Olomoucka, Brna, západních

					Čech, Slezska. Na stovkách titulů a desítkách autorů zachycuje nejen tvar a specifika domácí produkce, ale také vliv německého, francouzského, anglického, ruského nebo japonského hororu. Dokazuje, že tradice českého hororu sahá až do doby preromantismu. V centru hledáčku se ocitají národní buditelé, obrozenci, zakladatelé moderní české literatury (Karel Hynek Mácha, Karel Jaromír Erben, Jan Hýbl, Jan Neruda), divadelní herci, překladatelé, mágové a excentrici (Christian Heinrich Spiess, Josef Jiří Kolár, Karel Sabina, Karel Švanda ze Semčic), výtvarníci, teoretici i praktici (Josef Váchal, Emmerich Alois Hruška), uznávané autorky psychologické a naturalistické scény (Anna Maria Tilschová, Jiří Sumín), rakouští Němci (Karl Heinz Strobl, Alfons von Ciburka, Leo Perutz, Franz Spunda, Rudolf Slawitschek), němečtí autoři podléhající vlivu jedinečného genia loci Čech (Hanns Heinz Ewers, Gustav Meyrink), okultisté (Karel Weinfuter, Josef Šimánek), ale rovněž tvůrci anonymní poetiky českého černého románu, expresionisté a surrealisté (Ladislav Klíma, Jan Weiss, Jaroslav Havlíček, Vítězslav Nezval), představitelé unikátní vlny české dekadence z okruhu Moderní revue i mimo ni (Karásek ze Lvovic, Emanuel z Lešehradu, Arnošt Procházka, Karel Hlaváček) či „satanistky“ (Maryša Šarecká, Marion Sováková).
REPAR, Primož	<i>Alchymie srdečního pulsu</i>	2015	Poezie	SL	Základním tématem sbírky Alchymie srdečního pulsu (přel. Aleš Kozár) slovinského básníka Primože Repar je láska, jejíž projevy autor zapisuje formou haiku, které, jak známo, nebývá výlučně spojováno s milostnou poezií. Repar v 64 haiku zobrazuje rozličné podoby lásky, k níž nerozlučně patří také smrt. Svými čtyřmi oddíly kniha odkazuje zároveň ke čtyřem alchymistickým živlům země, voda, vzduch a oheň. Autor ctí japonskou formu a ducha haiku, ale snaží se, jak píše v rozhovoru publikovaném v knize, reflektovat také jeho variace a proměny, vzniklé jeho přenesením do kontextu evropské a americké literatury. V Reparových haiku se snoubí nejen silný milostný cit, tradiční pojetí haiku, ale také ryze současný, filozofující pohled opřený o evropské duchovní kořeny.
PIĚTOŇ, Marek	<i>Kniha Ester</i>	2016	Próza	CS	Novela Kniha Ester zachycuje životní osudy dospívající dívky z meziválečné a válečné Ostravy, která prochází různými životními zvraty. Nedílným „hrdinou“ je samotná Ostrava jako taková. Inspirací ke knize byly některé reálie a zapomenutá místa okolo Nádražní třídy, hlavní dopravní tepny části Moravské Ostravy, a vůbec zanikající nebo již zcela zaniklá ostravská topografie (Důl Michálka, Deutsches Haus, Wizubka ad.). Kniha také vyvolává otázky, jak prostřednictvím mizejících detailů a událostí (zapomenuté zvyky, ale i fasády domů), které se postupně stávají legendami a které si vybavují dnes už jen pamětníci, docházíme k osudové volbě: nechat je zapomenout, nebo pomocí nich obohatit naši soudobou paměť a skutečnost.
KISS, Tibor Noé	<i>Už máš spát</i>	2016	Próza	HU	V malé osadě v maďarské pustě nastává dusný večer. Blíží se bouře a blesky na potměšlé obloze osvětlují zchátralé domy, prázdný statek, opuštěný zámek, protialkoholní léčebnu s pacienty a pár domů, v nichž ještě zůstává několik starousedlíků. Doposud neutekli do měst a jejich jedinou jistotou je, že se v této vesnici narodili a že tam také zemřou. Ještě předtím ale musí prožít peklo svých životů, kdy vše pokrývá šedí, úmorně dusivé horko zpacených lesknoucích se zad, a přitom se nezadržitelně, s nutností antické tragédie schyluje ke zločinu... Nezvykle přesný a umělecky jedinečný vhled do reality současného maďarského venkova. Stylisticky bravurně napsaná kniha, jež vyniká strohostí, absencí dialogů, promyšlenou stavbou. Za pomoci útržkovitých obrazů a rozdílné perspektivy, pouhých náznaků a krátkých prostřihů do minulosti je utvářena výsledná mozaika několika dnů s atmosférou jak z proslulých snímků <i>film noir</i> .
ŽILA, Jaroslav	<i>Nikdo tady není</i>	2016	Próza (povídky)	CS	Cyklus šestnácti povídek <i>Nikdo tady není</i> představuje básníka Jaroslava Žilu rovněž jako svěbytného prozaika, který citlivě, jedinečným poetickým jazykem zvažuje tíhu lidského osudu, vztahy a rodová pouta hrdinů svých próz. V souboru prokomponovaných povídek a

					na pozadí časového rozpětí takřka sta let až do současnosti vykresluje příběhy spjaté s krajem Beskyd a Jeseníků, přičemž silnou roli mají také povídky z autorovy rodné Ostravy. Básnický hovořící a sdělný autorský vypravěč dodává souboru próz nezvykle silnou výpověď.
ENGELKING, Leszek	<i>Muzeum dětství a jiné básně</i>	2016	Poezie	PL	Sbírku <i>Muzeum dětství a jiné básně</i> v českém prostředí dobře známého polského básníka, prozaika, překladatele, literárního vědce a kritika Leszka Engelkinga přeložil do češtiny autorův přítel, básník, publicista a polonista Václav Burian, z jehož překladů z pozůstalosti je rovněž sestaven přítomný výbor. Stěžejní částí jsou texty ze sbírky <i>Muzeum dětství</i> (<i>Muzeum dzieciństwa</i> , 2011), v nichž se autor navrácí do svých dětských let v rodném městě Bytom v Horním Slezsku. Inspirací k názvu se mu stala zmínka o skutečném Muzeu dětství ve skotském Edinburghu. Významnou částí textové vrstvy jednotlivých básní jsou cizojazyčné vsuvky, nedílně patřící jak k básnickové naturelu, tak k různorodosti řeči obsažené ve slezských nářečích, kde lze nalézt kromě různých dialektů polštiny rovněž mnoho germanismů či bohemismů. Druhý český Engelkingův výbor doplňují také texty ze sbírek <i>Komu fandí zesnulí</i> , <i>Dodatek</i> a básně, které nebyly dosud zařazeny do knih.
VYBÍRAL, Zbyněk	<i>Nocleh na letišti Gatwick</i>	2016	Próza	CS	Zbyněk Vybíral píše vtipně, s ironií a nadhledem o vnitřním, rozporuplném světě mužů a jejich uvažování o ženách. Do mužské duše se dívá nemilosrdně i se soucitem. Próza <i>Nocleh na letišti Gatwick</i> je souborem krátkých textů, které spojuje zejména téma náhlé ztráty partnerského života a vyrovnávání se s pozvolna přicházejícím starším věkem. Autor trefně ukazuje, že snaha mužů chytit v takovém případě druhý dech mnohdy vyznívá spíše jako lapání po dechu.
MOTÝL, Petr	<i>Některé příběhy</i>	2016	Poezie	CS	Sbírka <i>Některé příběhy</i> básníka, prozaika a dramatika Petra Motýla přináší autorovy kratší i rozsáhlejší básnické texty napsané v letech 1995 až 2015. Jsou do ní zahrnuty například již časopisecky publikované básně (<i>Mapa Ostravy</i> , <i>Jinovatka</i> aj.), ale také doposud nezveřejněné texty o genu loci míst, na nichž autor pobýval v uplynulých dvaceti letech (<i>Stodůlky</i> , <i>Noci v kotelně</i> aj.). Jako typicky „motýlovské“ můžeme ve sbírce vnímat úderné básnické obrazy vzešlé z „ošklivé krásy“ industriálního prostředí, setkáváme se zde však také s nezvykle ztichlými, meditativně laděnými texty spjatými s narozením Spasitele, zvěstí o konci světa aj. Důležitou stránkou Motýlova psaní jsou pak básně zpovědi, v nichž rekapituluje dosavadní život a reflektuje tvorbu i osud básnických přátel a rodinných předků.
SKÝPALA, Martin	<i>Noc je na prodej</i>	2017	Poezie	CS	Sbírku <i>Noc je na prodej</i> emblematicky a zároveň skrytě ztělesňuje fotografie stínu člověka po výbuchu atomové bomby. Umocněný průvan nicoty prostupuje nocí skrze zdi i kosti, přičemž sama noc je na prodej, samo sdělení autorského subjektu je ustavičně znehodnocováno lacinými gesty, ironií, skepsí, vědomím své jednoznačné nedostatečnosti, vizí konečné prohry. Působivost Skýpalovy sbírky proto může čtenář ocenit skrze její „zvnitřnění temných krajin“ lidské duše.
NOVOTNÝ, Pavel	<i>Tramvestie</i>	2017	Poezie	CS	Knihou představuje texty, jejichž vznik je spojen s úzkokolejnou tramvajovou linkou mezi Libercem a Jabloncem n. N. Jde o záznamy všemožných lidských promluv: Výchází nahrávku autor využívá pro tvorbu textu – doplňuje, rozvádí, krátí, rytmizuje, vymýšlí si atd. Texty zaznamenávají tu tragicky, tu s humorem, objektivně, zkrátka z mnoha úhlů pohledu historií i topografií míst kolem proslulé trati a zastávek, mají také svou konceptuální hodnotu, ale především jsou to rezervoáry živé řeči i jazyka. Jak píše Božena Správcová, „každý z nich je navíc i zcela konkrétní syrovou uměleckou výpovědí o krutosti, směšnosti i vznešenosti lidského bytí“. Součástí knihy tvoří i CD, které <i>Tramvestii</i> nabízí v samostatné akustické verzi. Bibliofilské vyznění sbírky podtrhuje výtvarné řešení grafika Jana Měřičky (autora kresby na obálce), čtenář si sbírkou může listovat jako v jízdním řádu.

KUŠAR, Meta	<i>Lublaň</i>	2017	Poezie	SL	V nejpřekládanější sbírce slovinské básnířky Mety Kušarové najde český čtenář podstatu její poezie, která je slovy autora doslovu Petera Kuhara „lehkou metatezí, tajemnou krajinou slov, jež nás překvapuje a dotýká se nás mnoha lyrickými odstíny, slovními a významovými obraty“. Autorčin básnický jazyk dosahuje ve sbírce svého vrcholu, jak vybroušeností slovní zásoby, neobvyklými asociacemi, tak bohatstvím nezvyklých slovních spojení, odkazy k minulosti a k reáliím.
LAUČÍK, Ivan, REPKA, Peter a Ivan ŠTRPKA	<i>Osamělí běžci</i>	2017	Poezie	SK	Český čtenář dostává do rukou první antologii poezie jedné z nejdéle fungujících literárních skupin v Evropě – Osamělých běžců, jejímiž zakladateli jsou slovenští básníci Ivan Laučík, Peter Repka a Ivan Štrpka. Výběr provedl a pořadí stanovil Ivan Štrpka, který ve vyvážených autorských celcích v českém převodu slovakisty Miroslava Zelinského zveřejňuje důležité texty všech tří členů skupiny. Knihu doprovází průvodní nepeložené výňatky z edic vzájemné korespondence Laučíka, Repky a Štrpky, jejich deníkových zápisků, reportáží apod. a také původní studie literárního vědce Zoltána Rédeye.
VOLF, Zdeněk	<i>Před modlitbou přiložím</i>	2017	Poezie	CS	Šestá básnická sbírka Zdeňka Volfa zaujme texty, jejichž „síla spočívá ve skutečné osobní výpovědi, namnoze až zpovědi, která s sebou přináší nezvyklou otevřenost“ (Petr Hruška). Volf se projevuje jako dědic transcendentální expresivity autorů typu Vladimíra Holana, Bohuslava Reynka či Jakuba Demla. Dramatickým dějem jeho textů, hluboce prodchnutých vírou, je ale spíše „selhávání, střetání se s vlastní i cizí nedokonalostí, slabostí, 'neobejmutelností' světa, který je vždy znovu a znovu potřeba promýšlet i prociťovat na samé hranici lidského vypětí. Čtenář dostává do rukou poezii, jež strhává neobvykle poctivým pokusem zformulovat v sobě hlubokou (a vždy jistě problematickou) empatii ke světu“.
MELECKI, Maciej	<i>Prask</i>	2017	Poezie	PL	Rozsáhlý výběr textů polského básníka Macieje Meleckého, představitele poetiky bdělého snu jazyka, obsahuje celkem 69 básní vybraných samotným autorem prakticky ze všech jeho doposud vydaných sbírek. Jde o reprezentativní průřez obsahující básně z let 1995–2015. Soubor umožňuje nahlédnout na jeden z příběhů polské poezie posledních dvaceti let, která byla do roku 1989 ve znamení morálního imperativu lyriky, ale v devadesátých letech se otevřela u autorů mladší generace, kam Meleckí tehdy patřil, zájmu o nové, jiné tradice, mj. Newyorské škole spojené se jmény Franka O'Haryho a Johna Ashberyho.
PIĘTON, Marek	<i>Hledání Ester</i>	2017	Próza	CS	Drobná novela <i>Hledání Ester</i> ostravského prozaika Marka Piętoně volně navazuje na autorovu <i>Knihu Ester</i> vydanou v Protimluru v loňském roce. Autor oproti předchozímu textu zasadil příběh do současnosti, hrdina-čtyřicátník v citové krizi se po rozvodu setkává s třemi osudovými ženami, jež mu zásadně ovlivní jeho život. Kniha vychází jako příloha revue Protimlur 1-2/2017.
RADA, Karel	<i>Kunderion</i>	2017	Próza (povídky)	CS	Povídkový soubor <i>Kunderion</i> charakterizují vtipný sarkasmus a společensko-kritický tón (např. <i>Fronta na vlašný pivo</i> , <i>Dodekameron</i>), které zdařile vyvažuje humor, ironický odstup vypravěče i patřičná dávka melancholie, zastavení v kunderovském „lyrickém věku“ (např. <i>Něco z Jedůvky</i>). Knihu podbarvují odkazy na texty slavnějšího kolegy z Paříže (např. <i>Poslední láska směšného pána</i>), především ale je o potřebě, hledání i ztracení lásky, o vzájemném protínání i míjení, jak jsme toho byli svědky v předešlé Radově próze <i>Promiskuitní večírek</i> , na kterou <i>Kunderion</i> svým uspořádáním, názvem i atmosférou jednotlivých povídek volně navazuje.
PECH, Miroslav	<i>Američané jedí kaktusy</i>	2017	Próza (povídky)	CS	Hrdinové jedenácti povídek prozaického souboru <i>Američané jedí kaktusy</i> povětšinou z jakýchsi zvláštních nevyřčených důvodů psychicky nebo fyzicky trpí. Zejména jsou ale osamělí jako kůl v plotě. Jejich osamělost je tak velká a všudypřítomná, že přestože mají práci, děti, milenky, manželky, jsou účastni natáčení poma, neustále žijí ve vnitřní nebo vnější izolaci, v nedořečenosti, nemožnosti sdílet svůj osud s někým jiným, s tím druhým. Jako kdyby jim nahlédnout či zahlédnout sama sebe a svou mnohdy komickou či tragickou

					situaci bránila neviditelná neprostupná zeď. Vše umocňuje styl jednotlivých textů, který vyniká lakoničností střídáním tempa dějového spádu a který v jistých okamžicích naznačuje svou dynamikou samotné směřování příběhu.
SAPIR, Yariv	<i>Zastavení</i>	2017	Próza (povídky)	HE	Soubor povídek <i>Zastavení</i> izraelského spisovatele Jariva Sapira přibližuje tu vesele, tu smutně téma dětství, vojenské služby, lásky, manželství a stáří. V dvaceti pěti samostatných krátkých příbězích z různých etap života se ocitáme často v kibucu, kde autor knihy vyrůstal, ale i na Sinajské poušti, v New Yorku, kde žije početná židovská komunita, a jinde. Mimochodem, výraz zastavení neboli <i>jeciot</i> v hebrejštině odkazuje na mnohovrstevnaté slovo znamenající východiska, ale také východy či dopady, exkrementy nebo naopak bonmoty či „úfrky“.
LJUČA, Adin	<i>Jeden bílý den</i>	2017	Próza	BS	<i>Jeden bílý den</i> je soubor kratších textů převážně z Bosny a Hercegoviny i jiných míst bývalé Jugoslávie, jejichž děj se odehrává hlavně v devadesátých letech minulého století. Vedle toho se však ocitáme blíž k současnosti v Čechách, třeba v Praze, kde autor dlouhodobě žije. Úhelným kamenem vyprávění se stává balkánská válečná zkušenost, která změnila osudy všem postavám, s nimiž se setkáváme v knize. Ale najdeme tu třeba i idylickou vzpomínku na dobu, kdy bosenští pošťáci roznášeli c.k. rakouskou poštu a lidé si důvěřovali natolik, že nezamykali po odchodu ze svého domu dveře. Přemýšlivé, úsečné příběhy sahající hluboko do bosenské historie, vyprávěné v poklidném tempu, skládají z jednotlivých mikropovídek dohromady celistvý obraz – román, v němž, vedle hrůz války nahlížených vždy „ze zdola“ a stavějících se proti jakékoli ideologii, nechybí osvobozující humor či groteska.
MIKEŠ, Vladimír	<i>Čtveročas</i>	2017	Próza	CS	<i>Čtveročas</i> vznikl v roce 1987, o třicet let později autor rukopis románu výrazně přepracoval a rozšířil. Tento do jisté míry bilanční román je neobyčejně složitou, ale geniálně kompozičně provedenou úvahou o tom, co znamená vyslovit vlastní příběh, o průrvě, která zeje mezi skutečností a její zapsanou reflexí, životem žitým a psaným, což je téma, které Vladimír Mikeš sleduje celým svým dílem, ale při jehož zpracování (snad vedle některých poem) nikdy nesáhl tak hluboko do své lidské zkušenosti.
BRIKCIUSOVÁ, Anna	<i>Kolibří úsměv</i>	2017	Poezie	CS	Sbírka básní Kolibří úsměv vyniká básnickými zkratkami a miniaturami, pro něž je typický barvitý, až onomatopoicky zvukomalebný jazyk plný hudebnosti. „ <i>Nejfrekventovanějším emblémem básničky jsou přírodní nebo mytické bytosti (např. Jednorozec), tvorové fauny a flory. Nejčastějším „dějištěm“ jejich básní je otevřená krajina, třebaže je mnohdy výrazně antropomorfizována,</i> “ píše Jan Suk, který knihu redakčně připravil a je také autorem doslovu ke sbírce.
HLOŽEK, Ondřej	<i>Ted'</i>	2017	Poezie	CS	Sbírka <i>Ted'</i> přináší koncentrovanou výpověď o strážnících člověka, který nesnadnost života chápe jako výzvu k jeho naplnění, jako věčný běh za ztracenou srozumitelností světa, jejíž unikavost paradoxně vzrůstá s její blízkostí. Hložkova čtvrtá básnická kniha je střídavě sestavena z významuplných detailů, sebekritických šlehů, palčivých vzpomínek, epifanických výjevů, které se dějí na hranici dvou okamžiků, na třech plochách básnickova já a mnohotvaré skutečnosti. Co neklade odpor, jako by nebylo. A nad vším touha přepisovaná pokorou, opakované vystýlání koutu skutečnosti, ve kterém by se dalo žít. Básník nechodí pohodlnými cestami, přesvědčením podává zprávu o nesnážích plynoucích ze snahy pojmenovat, a tím pochopit onu chvíli na ostří přítomnosti. (Martin Lukáš)
BARNÁS, Ferenc	<i>Devátý</i>	2017	Próza	HU	Román <i>Devátý</i> (A kilencedik) nabízí nejen dobře podanou psychologickou drobnokresbu utlačovaného dítěte, ale zároveň hlubší vhled do poměrů ve společnosti kádárovského komunistického režimu v Maďarsku. Svou vyprávěcí strukturu a zejména perspektivu dětského vypravěče odhaluje dynamickou identitu dospívajícího chlapce. Hledět na svět očima dítěte, pohledem očištěným od životní zkušenosti dospělého, a tedy s minimálním předporozuměním, znamená vidět i „z kloubů vymkнутou“ realitu jako něco samozřejmého

					– a neplatí to jen pro sociální a ekonomickou mizérii, ale i pro hanebný až zločinný režim, který ve světě dítěte vládne, protože ho nejen že nevnímá jako hanebný a zločinný, ale ani nemůže vědět, co to režim je. Můžeme zde vzpomenout na Grassův Plechový bubínek anebo, abychom zůstali bezpečně na půdě maďarské literatury, na romány s tematikou holocaustu Imreho Kertésze.
GROCH, Erik Jakub	<i>Tuláček a Klára</i>	2017	Próza (pohádka)	SK	Půvabná, úsměvná kniha o dvou přátelích – Klárce a pejskovi Tuláčkovi a jejich trápení se životními překážkami. Sedm krátkých pohádek, doprovázených poetickými obrázky, naznačuje, že nejdůležitější a cenné jsou skutečné potřeby jako domov, jídlo a láska a že za zbytečnostími jako zdání, shon, sláva se ukrývá jen mnoho zbytečného trápení. Kniha slovenského básníka, editora a grafika Erika Jakuba Grocha s ilustracemi Euboslava Paľa získala v jeho vlasti ocenění Nejkrásnější kniha roku, v zahraničí mezinárodní cenu „Corvi Bianchi“ (Bílí havrani) a byla zapsána do prestižní Čestné listiny IBBY (International Board on Books for Young people) Hanse Christiana Andersena v Bazileji. Titul zařadili též do stálé sbírky knih Mezinárodní knihovny v Mnichově. Nyní vychází v českém překladu Yvety Ellerové a s ilustracemi malíře Zdeňka Janoše Bendy.
STRÁ, Petra	<i>Vříka</i>	2017	Poezie	CS	Sbírka Vříka se vyznačuje poezií, která někdy vyvolává dojem jazyka in statu nascendi, kdy se běžná slova teprve rodí z předjazykové, dosud neartikulované materie. Taková poezie silně evokuje folklorní kořeny, jazykovou magii, zařikávání a funguje jako odkrývání dávné dané možnosti jazyka.
Básník Ticho	<i>Obchodník s noci</i>	2018	Poezie	CS	<i>Obchodník s noci</i> je elektronickou podobou knihy vydané původně pod názvem <i>Obchodník s noci, narcis a netopýr</i> (2009). Básník Ticho přepracoval příběh Viktora Drozda, proroka začátečníka, do e-trilogie, která se skládá z částí <i>Satori</i> , <i>Sarajevo</i> , <i>tvá láska a Narcis a netopýr: Všechny barvy noci</i> . Jde o pietu za oběti rozpadu Jugoslávie i interaktivní bedekr „ <i>PST prostoru společného ticha</i> “, jak sám píše, a zároveň o nekonečný příběh pro dospělé, v němž čtenář spoluvytváří dějový význam. Autor vystupuje proti násilí, aroganci a xenofobnímu nacionalismu; doslova se per se čtenářem i za čtenáře kvůli lásce a pochopení. Závěr díla napsaný už v roce 2009 předpověděl budoucí atmosféru druhé dekady nového tisíciletí s velmi přesnými detaily. Čas možná setřel moment překvapení, ale neubral dílu uměleckou razanci a „záhadologický“ přesah. Básník Ticho znovu navštívil místa vyprávění a básnický příběh vypravěčsky rozvedl do epické šíře a realističtějšího rámce; kniha je rovněž – jeho slovy – „ <i>emiterním sémantickým polem nazvaným tichosoft</i> “.
ŠŤASTNÁ, Irena	<i>Sen o třetí plíci</i>	2018	Poezie	CS	Irena Šťastná prokázala svoje kvality předchozími čtyřmi básnickými sbírkami. O její kompaktní a soustavné tvorbě svědčí i nominace na cenu Magnesia Litera (2016) a Drážďanskou cenu lyriky (2012). Nermalou pozornost vyvolala poslední vydaná sbírka <i>Žvýkání jader</i> (2014). <i>Sen o třetí plíci</i> plynule rozvíjí autorčinu předchozí tvorbu, přibývá ale existenciálních a tíživých tónů. Mnohdy skoro surrealistické obrazy získávají podobu minipříběhů. Krutosti života se zhmotňují do skoro symbolické podoby dravců či šelem objevujících se v básních. Jejich konání zrcadlí vnitřní pohnutky a stavy duše, zároveň je však obrazem přírody lhostejné k běhu lidského osudu.
GIBOVÁ, Ivana	<i>Barbora, buch & katarze</i>	2018	Próza	SK	Novela <i>Barbora, buch & katarze</i> je v mnohém punkový příběh mladé ženy, která se zmítá mezi touhou nalézt sama sebe zároveň samu sebe zatratit. Kdo je hlavní hrdinkou? Krásná a trochu drzá Sylvie, která se vyžívá v sebedestrukci alkoholem a lavíruje mezi několika muži coby novodobá konkubína? Nebo překladatelka Barbora, jež hledá bucha a vnitřní klid? Nebo je to buch, který pobaveně pozoruje jejich životní peripetie? Možná jsou jimi všichni. Mnohvrstevnatý příběh vyprávěný z několika perspektiv je bravurně jazykově vystavěn. Neustálé průniky replik, opakování trpkých osudů žen z jedné rodiny je jen zdánlivě povrchním obrazem života v jednom městě, kde se potkávají lidé s „velkým

					srdíčkem“, alkoholicí, mravné ženy s věčně mastnými vlasy a muži hovořící o Kantovi. Gibová se vlamuje do života ženám sledujícím porno a poslouchajícím operu s naprostou přirozeností a lehkostí. Její neotřelý vypravěčský talent, smysl pro sarkasmus i cit pro jazyk ji vynesl taky nominaci na cenu Anasoft litera.
TKACZYSZYN-DYCKI, Eugeniusz	<i>Píseň o návycích a závislostech</i>	2018	Poezie	PL	Málokterý ze současných polských básníků se těší u čtenářů i odborné kritiky tak svornému a příznivému přijetí jako Eugeniusz Tkaczyszyn-Dycki. Přitom takřka všichni komentátoři se shodují na tom, že básnickovo dílo prakticky nemá cézury, že se jen velmi málo vyvíjí, jako by autor neustále pokračoval v psaní jediného básnického pásma. Básně jsou v drtivé většině případů členěné do čtyřveršových strof a zpravidla označeny pouze římskými čísly (tituly jen zřídka), prolínají jimi témata smrti a smrtelnosti, pouti a pocitu bezprizornosti, motivy choroby (především schizofrenie), víry a její krize, tělesnosti a homosexuální erotiky. Pro zvláštní spojení silné autobiografičnosti a všudypřítomného pocitu nepatřičnosti a nezařaditelnosti se v polském prostředí vžil termín „alienace“. Postihuje nejen uvedené tematické okruhy, ale také zcizení v širším smyslu, tedy kulturní i jazykové (kontaminace slovní zásoby i větoslovní barokní polštiny na jedné straně a dnešní, často hovorové a vulgární vrstvy jazyka na straně druhé).
MOTÝL, Petr a Petr KRÁL (ed.)	<i>Jako černá perla v uhlí</i>	2018	Poezie	CS	Výbor z poezie Petra Motýla z let 1992 — 2010. Knihu uspořádal a sestavil původně pro francouzské nakladatelství Editions Fissile Petr Král. Vydání překladu Petra Krále ve Francii se nakonec (nebo prozatím) nerealizovalo, s odstupem řady let se však jeví, že výbor obstál jako osobitý pohled na to základní v poezii Petra Motýla, na jeho prvotní básnickou inspiraci a primární zdroje jeho poezie. Obsahuje sedmdesát básní, pomíjí delší básnické skladby autora či výňatky z nich, přičemž zahrnuty jsou básně z knižně vydaných sbírek i z nevydaných rukopisů. Pro české vydání je knížka rozšířena a doplněna o novější i starší texty zabývající se dílem Petra Motýla literárně kriticky: jsou z pera Jakuba Řeháka, Petra Krále a Roberta Antropiuse. A zařazen je i autorův (stručný a vtipný) vlastní životopis.
GRONACH, Max	<i>Ztraceni v sebeklamu</i>	2018	Próza	CS	Půvab a hodnota románu <i>Ztraceni v sebeklamu</i> spočívají především v jeho autenticitě. Max Gronach věrohodně přenáší své čtenáře do Ostravy šedesátých let. Do ocelového srdce republiky, tak cenného pro komunistické vedení, a přesto na hony vzdáleného od všemocné Prahy. Dává nám nahlédnout do světa vlivných tajemníků strany, do tehdejšího filmového průmyslu i do života politicky nespolehlivých a nechtěných jedinců. Zároveň nám dává proniknout do atmosféry života prostředí běžných lidí, hledajících svou šanci v době reálného socialismu. Čtivé vyprávění má v sobě vtip i napětí – a zároveň v sobě skrývá hlubokou otázku: Co je to vlastně láska, odkud se vezme v životě člověka a čím roste? Kniha Maxe Gronacha <i>Ztraceni v sebeklamu</i> je cenným přínosem nejen pro ty, kdo chtějí zrekapitulovat své vzpomínky, nebo ty, kdo se zajímají o dobu, v níž žili jejich rodiče či prarodiče – ale i pro ty, kdo se chtějí zamyslet nad nadčasovými principy mezilidských vztahů.
PAZDERA PAYNE, Petr	<i>Děravým dnem do noci</i>	2018	Próza	CS	Jestli má některý současný český autor blízko k tomu, jakým způsobem psal a uvažoval Jan Balabán, tak je to s možnými výhradami prozaik Petr Pazdera Payne. Jeho povídky z knihy <i>Děravým dnem do noci</i> patří do proudu české literatury, kde je popisován „ztišený obraz světa, který je vzdálen své podstatě“. Sám autor navazuje svým novým dílem na předešlý povídkový soubor <i>Předběžná ohlédání</i> (2014), za nějž byl nominován na cenu Magnesia Litera. V příbězích odehrávajících se na různých místech, nejen v Čechách, ale také třeba v Chorvatsku, Itálii jinde, avšak i v různých dobách, kdy se ocitáme nejen v současnosti, ale také například ve druhé světové válce, nalézáme všechny podstatné znaky Paynovy tvorby: zvažování vztahu slova a obrazu, téma svobody člověka a umění, jeho vztah k Bohu. Spolu s autorem ale víme, že „literatura ovšem není prohlášení, traktát, úvaha... V literatuře je

					povoleno vyjádřit nevěru i hřích i beznaděj – bez moralismu“.
PRAŽÁK, Marek	<i>Hallada o Olejovém městě</i>	2018	Poezie	CS	Hallady jsou ostravské balady často psané či vnímané z vrchů místních nejvyšších kopců – hald – a jejich autor se v nich představuje jako halladář. Jazyk, kterým je text psán, jeho úhel pohledu tomu jednoznačně odpovídá. Jako kdybyste ve sbírce <i>Hallada o Olejovém Městě</i> četli jakási dávná sdělení o fantastickém bájném místě, jehož podobnost s Ostravou, kde se autor narodil a žije, je nemalá. Pražákova sbírka ovšem není jen ironizujícím obrazem úpadku, viz píseň-hallada <i>Herna a Sekáč</i> , v níž v Olejovém Městě vyhráli pouze šéfové heren, jen ti „dovedou bojovat“. V první řadě to jsou písně, v nichž se halladář zcela ztiší a začne se modlit za záchranu Olejového Města. Na vrchu haldy halladuje, k tomu má pouze své tělo a hlas a jako halladář provádí rituály, nejen ty jazykové...
SOVOVÁ, Jana	<i>Příběhy</i>	2018	Poezie	CS	Básnická sbírka <i>Příběhy</i> přináší vedle retrospektivních, osobně laděných básní i texty-osobní dramata zpodobená třeba do vulkanických zemských pochodů (<i>Zrození sopky</i>). Některé z nich ční jako obranný val proti danosti osudu a státnosti společenských rolí, jinde se syrovost příběhu překlápí v humornou nadsázku a (sebe)ironii. Přitom napříč celkem jdou témata cesty, citových vazeb, společenských předpokladů a existenciálních otázek. Pro básnířku Janu Sovovou, profesně překladatelku z italštiny, je zásadní ovšem práce s jazykem, jakou formu i odpovídající styl lze přisoudit danému textu.
GYUKICS, Gábor	<i>Čí je ta tvář & jiné básně</i>	2019	Poezie	HU	Útlý vzdušný svazeček Gábora Gyukicse, jehož texty přeložil do češtiny Robert Svoboda, je skutečnou minimalistickou perlou: kolem půl stovky stran, kolem půl stovky básní, z nichž většina má sotva pár rádek. Půl stovky jistě ne. Poněkud záhadný titul sbírky nutí k popřemýšlení. Má to být vůbec otázka? Takhle psáno, s malým počátečním písmenem a bez otazníku na konci? Toť opravdu otázka... Gyukicsova sbírka se pídí po základech lyrické sdělovací situace, přičemž nás zve na cestu světem, v němž už je nemožné se přesvědčit, zdali ještě existuje příroda a subjekt, zdali ještě existuje podmět a předmět, zdali ještě existuje prostora čas a zdali je mezi oběma členy každé této dvojice ještě vůbec nějaký rozdíl. Těmito klasickými otázkami poetiky je knížka protkána asi tak, jako si improvizací dzez vypomáhá všeobecně známými standardy, které se dávno staly součástí univerzálního džezového fondu, tudíž je posluchač rozpozná, ale u každého nového interpreta se umějí znovuzrodit v dříve neznámé, individuální podobě.
Kolektiv	<i>VERSschmuggel/Překladiště</i>	2019	Poezie	CZ/ DE	Šest českých a šest německých básníků a básnířek se setkalo v létě 2018 v rámci berlínského <i>poesiefestivalu</i> na překladatelské dílně Překladiště. Dvojazyčná antologie, vycházející v obou zemích, přináší všechny výsledky vzájemné spolupráce – kompletní básně v obou jazycích. Přes svou geografickou blízkost o sobě sousedící básnické scény v současnosti mnoho nevědí. Tato antologie znamená průlom ve vzájemném naslouchání českých a německých hlasů tady a teď. Překladiště je uměleckým a komunikačním dobrodružstvím, v němž se pašují kulturní kódy a básnické tradice. Intenzivní básnický proces, na jehož konci stojí autorizované překlady – přebásnění v nejlepší slova smyslu. Zastoupeny jsou básnické dvojice Milan Děžinský – Steffen Popp, Pavel Kolmačka – Nadja Küchenmeister, Pavel Novotný – Léonce W. Lupette, Jan Škrob – Tom Bresemann, Božena Správcová – Birgit Kreipe, Marie Šťastná – Carl-Christian Elze.
VÁNA STIGEN, Jirí	<i>Ozim</i>	2019	Próza	CZ	Poetická próza Ozim s podtitulem Tesařské črty citlivě a básnicky přibližuje zanikající svět málomluvného starého norského tesaře. Jeho život, ale i dávné řemeslné postupy vidíme pohledem člověka-emigranta, cizince, který se během společného soužití s tesařem seznamuje s jeho řemeslem, jimiž byly utvářeny staré dřevěné stavby v Norsku, a poznává hlavně víc tesařovu rodinnou historii, severskou krajinu a její obyvatele. Text knihy Ozim je psán jazykem plným metafor a básnických obrazů. V obecnější rovině v něm najdeme zároveň výzvu k návratu ke kořenům, k opuštění současného způsobu života, jenž mnohdy opomíjí a lhostejně ničí staré věci, takže zapomíná kvůli novému na staletím osvědčené

					šetrné postupy nebo způsoby chování člověka k přírodě i k sobě samému. Knihu doplňují barevné dřevoryty Jana Jemelky.
--	--	--	--	--	---